Fondator:
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 146
SIBIU
15 februarie şi 1 martie
Nr. 7—10
1998

PASTORALA

Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române

CĂTRE CLERUL ŞI DREPTCREDINCIOŞII CREŞTINI DIN PATRIARHIA ROMÂNĂ

LA DUMINICA ORTODOXIEI

DIN ANUL DOMNULUI 1998

Iubiţi fii duhovniceşti,

În prima duminică din Postul Paştilor, numită «Duminica Ortodoxiei», sărbătorim sfânta şi dreapta credinţă. Ortodoxia este dreapta credinţă, primită şi trăită dintru început în «Una, Sfântă, Soborniceasca şi Apostoleasca Biserică». La dumnezeiasca Liturghie din această Duminică, Sfânta Evanghelie ne-a amintit despre trimiterea Apostolilor la răspândirea în lume a cuvântului lui Dumnezeu, cuvânt pe care şi strămoşii noştri l-au primit de la Sfântul Andrei. El a rodit neîncetat în «pământul cel bun» al sufletelor evlavioase şi jertfelnice, în Biserică şi în societate, din generaţie în generaţie. Avem conştiinţa deplinătăţii credinţei propovăduite de Apostolul care L-a găsit şi L-a mărturisit cel dintâi pe Mesia, adică pe Hristos (Ioan 1, 41). Moştenirea credinţei Sfinţilor Apostoli a fost şi este zestrea sufletească cu care ne-a binecuvântat Dumnezeu ca Biserică şi neam ortodox, cu o vechime de aproape două mii de ani pe aceste meleaguri.

Duminica Ortodoxiei, sărbătoarea ortodocşilor de pretutindeni, a celor ce au primit şi primesc, au păstrat şi păs-

(Continuare în pag. a 2-a)

PREŞEDINTELE SÂNTULUI SINOD

† TEOCTIST

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

† DANIEL
MITROPOLITUL MOLDOVEI ŞI BUCOVINEI

† ANTONIE
MITROPOLITUL ARDEALULUI

† NESTOR
MITROPOLITUL OLTENIEI

† NICOLAE
MITROPOLITUL BANATULUI

† PETRU
MITROPOLITUL BASARABIEI

† SERAFIM
MITROPOLIT PENTRU GERMANIA ŞI EUROPA CENTRALĂ ŞI LOCŢIITOR AL ARHIEPISCOPIEI ROMÂNE PENTRU EUROPA OCCIDENTALĂ

† LUCIAN
ARHIEPISCOPUL TOMISULUI

† VASILE
ARHIEPISCOPUL TÂRGOVIŞTEI

† PIMEN
ARHIEPISCOPUL SUCEVEI ŞI RĂDĂUŢILOR

† BARTOLOMEU
ARHIEPISCOPUL VADULUI, FELEACULUI ŞI CLUJULUI

† VICTORIN
ARHIEPISCOP AL ARHIEPISCOPIEI ORTODOXE ROMÂNE ÎN AMERICA ŞI CANADA

† GHERASIM
EPISCOPUL RÂMNICULUI

† EFTIMIE
EPISCOPUL ROMANULUI

† EPIFANIE
EPISCOPUL BUZĂULUI

† ANDREI
EPISCOPUL ALBA IULIEI

† CALINIC
EPISCOPUL ARGEŞULUI

† IOACHIM
EPISCOPUL HUŞILOR

† CASIAN
EPISCOPUL DUNĂRII DE JOS

† TIMOTEI
EPISCOPUL ARADULUI, IENOPOLEI ŞI HĂLMAGIULUI LOCŢIITOR DE EPISCOP AL EPISCOPIEI ORTODOXE ROMÂNE DE LA GYULA

† LAURENŢIU
EPISCOPUL CARANSEBEŞULUI LOCŢIITOR DE EPISCOP AL EPISCOPIEI ORTODOXE ROMÂNE DE LA VÂRŞEŢ

† IOAN
EPISCOPUL ORADIEI

† JUSTINIAN
EPISCOPUL MARAMUREŞULUI ŞI SĂTMARULUI

† NIFON
EPISCOPUL SLOBOZIEI ŞI CĂLĂRAŞILOR

† IOAN
EPISCOPUL COVASNEI ŞI HARGHITEI

† GALACTION
EPISCOPUL ALEXANDRIEI ŞI TELEORMANULUI

† TEOFAN SINAITUL
EPISCOP-VICAR PATRIARHAL

† VINCENŢIU PLOIEŞTEANUL
EPISCOP-VICAR PATRIARHAL

† TEODOSIE SNAGOVEANUL
EPISCOP-VICAR AL ARHIEPISCOPIEI BUCUREŞTILOR

† CALINIC BOTOŞĂNEANUL
EPISCOP-VICAR AL ARHIEPISCOPIEI IAŞILOR

† VISARION RĂŞINĂREANU
EPISCOP-VICAR AL ARHIEPISCOPIEI SIBIULUI

† DAMASCHIN SEVERINEANUL
EPISCOP-VICAR AL ARHIEPISCOPIEI CRAIOVEI

† GHERASIM PUTNEANUL
EPISCOP-VICAR AL ARHIEPISCOPIEI SUCEVEI ŞI RĂDĂUŢILOR

† IRINEU BISTRIŢEANUL
EPISCOP-VICAR AL ARHIEPISCOPIEI CLUJULUI

† IRINEU SLĂTINEANUL
ARHIEREU-VICAR AL EPISCOPIEI RÂMNICULUI

† JUSTIN SIGHETEANUL
ARHIEREU-VICAR AL EPISCOPIEI MARAMUREŞULUI ŞI SĂTMARULUI

Duminica Ortodoxiei

De 1155 de ani încoace în fiecare primă duminică din Postul Mare, Biserica Ortodoxă de pretutindenea praznuieşte Duminica dreptei credinţe sau a Ortodoxiei.

Este o *sărbătoare* **şi un** *eveniment, o sărbatoare* **în care Ortodoxia îşi adună pe toţi fiii ei într-un singur glas al celebrării liturgice solemne aducând imn de mulţumire lui Dumnezeu pentru biruinţa repurtată asupra învăţăturilor greşite şi în acelaşi timp** *un eveniment* **ce comemorează o dată pentru totdeauna supremaţia Ortodoxiei ca dreaptă cinstire a lui Dumnezeu asupra tuturor eterodoxiilor — ca învăţături greşite — începând de la Simon Magul şi până în zilele noastre.**

Duminica din 11 martie 843, care consfinţea biruinţa Ortodoxiei, este sărbătorită şi comemorată de atunci în fiecare an cu un fast deosebit mai ales în patriarhiile de limbă greacă şi arabă.

De ce s-a ales oare această zi? Pentru că este ziua în care s-au încheiat toate disputele privitoare la dreapta credinţă şi la chipul adevărat al interpretării Sf. Scripturi ca izvor al Revelaţiei în lumina Sf. Tradiţii.

Disputa iconoclastă care a încheiat frământările din viaţa Bisericii, începând cu discuţiile hristologice şi cele pnevmatologice, a făcut ca Biserica să-şi expună lămurit punctul de vedere în privinţa învăţăturilor eterodoxe, punct de vedere concretizat în Marele Tomos al Ortodoxiei ce se citeşte până astăzi la slujba din duminica respectivă.

Duminica Ortodoxiei are însă şi o altă nuanţă în afară de cele prezentate mai sus. Ea este ziua numelui Comunităţii ecleziale întemeiate de Hristos prin întreaga sa activitate de arhiereu, profet şi împărat.

Biserica întemeiată de el este Ortodoxă, adică *drept măritoare* **şi anume pentru că în ciuda tuturor încercărilor prin care ea a trecut de-a lungul celor aproape două mii de ani de existenţă, a păstrat nealterate adevărurile de credinţă descoperite prin proroci în Vechiul Testament sau prin Logosul întrupat în Noul Testament şi primite direct de la Mântuitorul Hristos prin Sfinţii Apostoli.**

Ortodoxia se cere cunoscută de către fiecare, dar în acelaşi timp şi practicată aşa cum se cuvine, în aşa fel încât ortodoxia să devină ortopraxie, după cuvântul Sf. Simion Noul Teolog *„nu există alt mod de a-l cunoaşte pe Dumnezeu, decât acela de a trăi întru El"*. **Prin urmare nu există alt mod de a cunoaşte Ortodoxia decât acela de a trăi în ea.**

Duminica Ortodoxiei ca zi onomastică a Bisericii ne descoperă „cerul deschis" sau „cerul pe pământ" lucru făcut posibil prin sfintele icoane. Chiar evanghelia din această Duminică (Ioan I, 44-52) ne vorbeşte despre chemarea la apostolat a celor doi ucenici: Filip şi Natanail. Acesta din urmă, atunci când aude din gura Mântuitorului faptul că a fost văzut de El, mai înainte de a-l fi chemat Filip, îl mărturiseşte pe Hristos ca Dumnezeu şi Domn: *„Învăţătorule, Tu eşti Fiul lui Dumnezeu, Tu eşti împăratul lui Israel"* **(Ioan 1, 49).**

Iisus îi face cunoscut că de acum, deci din clipa când l-a cunoscut pe El ca Mesia cel prezis de prooroci: *„Veţi vedea cerul deschizându-se..."* **(Ioan 1, 51).**

Într-adevăr prin Întrupare, cerul închis prin neascultarea stramoşilor din paradis se deschide din nou cu mai multă strălucire, iar prin sfintele icoane adevărate *„ferestre către cer"* **(Apoc. 4, 1), mintea noastră se suie la cele mai presus de fire de unde vine** *„toată darea cea bună şi tot darul cel desăvârşit"* **(Iacob 1, 17).**

Temeiul icoanei, precizat cu claritate încă de la început şi fundamentat biblic şi patristic de către marii teologi începând cu Sf. Ioan Damaschinul, este prin urmare *Întruparea* **Fiului lui Dumnezeu, Care s-a făcut om ca şi noi, în afară de pacat, dar Care a rămas pe mai departe cu toate atributele dumnezeirii, deci Dumnezeu adevărat.**

El, Hristos cel întrupat nu este altul decât *„chipul văzut al Tatălui celui nevăzut"* **(Filipeni 2, 7), deci cine nu primeşte întruparea reală a Fiului nu primeşte nici icoana lui şi invers.**

Icoana ca prezenţă harică aduce în lume pe cel reprezentat pe ea şi în acelaşi timp îl transpune pe credincios într-un alt spaţiu de existenţă, o existenţă spirituală şi dătătoare de noi puteri duhovniceşti în lupta de zi cu zi.

A respinge sfintele icoane este egal cu a respinge faptul că Dumnezeu s-a făcut om, că s-a întrupat, că a petrecut cu oamenii, că s-a răstignit şi că a murit pentru noi.

Dochetismul şi maniheismul primelor veacuri creştine s-a perpetuat simţit în afara Bisericii creştine, la umbra acesteia, cu toate încercările ei de a le stăvili şi au ieşit la iveală atunci în vremea iconoclasmului sub chipul luptei împotriva sfintelor icoane, iar astăzi sunt perpetuate aceste idei eretice de către aproape toate denominaţiunile protestante şi neoprotestante care resping şi combat cultul lor, al Sfinţilor şi al Sf. Cruci.

Icoana nu este un *idol*, **cum încearcă potrivnicii credinţei să convingă pe cei neştiutori, căci ea, icoana, nu face pe Dumnezeu egal cu materia, ci închinarea ei trece la cel reprezentat pe ea.**

Icoana nu este totodată nici un *simbol*, **cum înceacă alţii să înveţe, evident eronat, pentru că ea nu poartă doar o putere a lui Dumnezeu ci ea este reprezentarea lui Dumnezeu însuşi Care s-a făcut om.**

Icoana este purtătoare de har dumnezeiesc, din ea izvorăsc ca dintr-un cristal razele tămăduitoare ale minunilor şi care se pogoară în chip tainic în sufletele credincioşilor.

Câte suflete nu şi-au găsit mângâierea şi mântuirea în faţa

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

Tu eşti al nostru... Horia

Tu eşti al nostru şi rămâi al nostru,
Aici în Munţii veşnic nesupuşi,
Tu ne-ai horit durerile şi rostul
Pe la înalte, zăvorâte uşi...

Cu mâna ta ai înălţat biserici,
Credinţa unui neam să nu se stingă
Şi ochii lui din beznă să-i desfereci,
Ei, care nu ştiau decât să plângă.

Opinca ta de-atâtea ori fu roasă
Până la os de drumurile lungi,
Când moţii tăi te aşteptau acasă
Cu drepte şi mai omeneşti porunci.

Tu le-ai purtat ascunsă în desagi
Tristeţea unui Râu ca nimeni altul,
Cu geamătul pădurilor de fagi
Din Apuseni şi până la-mpăratul.

Amirosea a toamnă şi-a răscoală
Plângerea lor cu vorbele sărate,
Măria-sa căzu la învoială
Înţelegând că altfel nu se poate!

.....

Ce trist e Craiul lor în lanţuri pus
Când le poza trimişilor anume
Mai înainte de a cădea răpus
Sub blitzul roţii roţilor din lume.

Dar moţii îl aveau de mult icoană
În casa lor, în sânge şi în mit
Şi-n toată Ţara as'a transilvană
E chipul lui din lacrimă cioplit.

Tu eşti al nostru şi ne semeni nouă,
Numele tău e stea şi căpătâi
Când îl rostim prin tulnice de rouă,
În veci de veci al nostru să rămâi.

NICOLAE NICOARĂ

„UŞILE POCĂINŢEI"

La începutul Sf. şi Marelui Post

Ne aflăm, începând de astăzi, în faţa porţilor Sf. şi Marelui Post al Patruzecimii.

Biserica ne cheamă prin glasul inegalabil al imnelor liturgice ale Triodului să ne pregătim duhovniceşte pentru călătoria ce ne stă în faţă, să ne întrarmăm cu armele luminii pentru a birui ispitele şi păcatele ce ne împiedică în drumul nostru către cer, să ne îmbrăcăm cu putere de sus ca să putem să lepădăm toată grija cea lumească şi să ne apropiem cu sufletul curat, cu inima primenită şi cu mintea înnoită de marele dar al Sf. Post care ni se dă tuturor astăzi.

Biserica înveşmântată în haine mohorâte, cântările dulci şi suave, susurul lin al şoaptelor de rugăciune, lumina tainică din sfintele locaşuri ne arată tuturor că am intrat deja într-o altă ordine a existenţei noastre. Suntem în pragul unei călătorii duhovniceşti de şapte săptămâni care începe acum şi se sfârşeşte în Vinerea Mare, la Crucea Golgotei unde însângerat Domnul Slavei s-a răstignit pentru păcatele noastre şi trecând dincolo se încununează cu raze de biruinţă şi de lumină în Sfânta şi Dumnezeiasca noapte a Învierii.

Întreaga natură se afla transfigurată începând cu această primă zi a Marelui Post al Paştilor. Soarele este parcă mai strălucitor şi cu raze de aur binecuvântează pământul. Cerul este mai curat, iar corul stelelor tresaltă de bucuria sfintelor zile de nevoinţă întru care am intrat. Pământul se trezeşte la o nouă viaţă după amorţeala iernii şi înveşmântat în verdeaţă dă slavă lui Dumnezeu pentru darul vieţii la care a fost din nou chemat.

Ne aflăm în faţa porţilor Sfântului şi Marelui Post al Patruzecimii.

O perioadă binecuvântată de înfrânare şi rugăciune înmulţită, în care sufletele se curăţesc de păcate şi de întinăciuni şi cuprinse de dorul întoarcerii acasă, la sânul cald al Tatălui ceresc sunt înălţate pe aripi de rugăciune şi de fapte bune spre zările veşniciei cereşti.

O vreme de petrecere împreună cu sfinţii şi cu dreptii din veac ai Bisericii lui Hristos, o împreună-lucrare a oamenilor şi îngerilor întru preamărirea lui Dumnezeu, Cel ce din dragoste pentru noi, l-a dat pe Fiul Său Cel Unul născut pentru mântuirea noastră şi pentru ridicarea noastră la cele mai presus de fire.

Astăzi suntem chemaţi la ospăţul cel duhovnicesc pe care ni-l întinde nouă tuturor, tineri sau bătrâni, învăţaţi sau neînvăţaţi, clerici sau mireni, Sf. Post al Paştelui.

Postul ne cheamă să ne îndulcim din darurile şi din harurile lui, ne cheamă să ne dea curaj şi tărie împotriva ispitelor de la lume şi de la diavolul, să ne prefacă pe toţi în vase alese, întru care să se săălăşluiască dreptatea, pacea şi binecuvântarea.

Ne cheamă astăzi Biserica să postim, dar nu oricum ci în aşa fel încât postul şi lucrarea noastră să fie bineplăcută şi în acelaşi timp bine primită înaintea lui Dumnezeu.

Postul nostru se cade să fie **postul cel adevărat**, aşa cum ne-a arătat-o Hristos şi ne-a învăţat Biserica (Isaia cap. 58).

Când este ţinut pentru sine însuşi postul nu are nici un rezultat. Când este ţinut aşa cum se cade, împletit cu alte virtuţi el dă rodul însutit şi este bineprimit de către Dumnezeu şi este folositor şi pentru cel care-l săvârşeşte.

Cinci sunt surorile — ca să le numim aşa, ale postului celui adevărat: rugăciunea, milostenia, smerenia, înfrânarea şi dragostea.

— Postul fără **rugăciune** este o simplă dietă medicală, un exerciţiu fizic pentru sănătatea trupului şi nimic altceva.
— Postul fără **milostenie** este iubire de sine şi, de ce să n-o spunem, un rezultat al zgârceniei.
— Postul fără **smerenie** este o slavă deşartă, un lucru fariseic care n-aduce nici un folos duhovnicesc, ci mai mult osândă din partea lui Dumnezeu cât şi a oamenilor.

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

PATRIARHIA ROMÂNĂ

Comunicat

În zilele de 16—20 februarie a.c., s-au desfăşurat, la Patriarhia Română, lucrările Consiliului Naţional Bisericesc, ale Adunării Naţionale Bisericeşti şi ale Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, prezidate de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist.

Au intervenit mai întâi reflecţii pertinente asupra prezenţei misionare a Bisericii Ortodoxe în viaţa naţiunii române, de-a lungul anului 1997.

Desfăşurată sub semnul importanţei mesajului creştin pentru renaşterea spirituală a societăţii româneşti, misiunea Bisericii în anul care a trecut a fost considerată drept satisfăcătoare în coordonatele ei principale. Prezenţa preotului în armată, spitale, închisori, case de copii sau bătrâni, intensificarea activităţii de caritate a Bisericii, precum şi construcţiile de noi locaşuri de închinare, educaţia religioasă în şcoală, toate acestea sunt mărturii asupra normalizării continue a misiunii Bisericii în sânul societăţii româneşti. Au fost analizate, de asemenea, carenţele de ordin pastoral, organizatoric sau disciplinar sau datorate atât lipsurilor materiale cât şi timidităţii unor clerici în angajarea pastorală.

Situaţia de sărăcie a unei părţi a populaţiei, însoţită adesea de degradarea vieţii morale, a fost în atenţia forurilor bisericeşti centrale, adresându-se preoţilor din parohii îndemnul de implicare mai susţinută, împreună cu credincioşii, în casa celui suferind.

Autorităţilor legiuitoare şi guvernamentale li s-a adresat îndemnul de a lua aminte la starea naţiunii, la situaţia persoanelor în nevoie, precum şi la faptul că populaţia României descreşte alarmant, impunându-se măsuri adecvate de protecţie a familiei, a copiilor în genere, de stopare a flagelului pruncuciderii.

Guvernului României i s-a cerut sprijin pentru organizarea în Palatul Patriarhiei a Muzeului central al Bisericii Ortodoxe Române.

Perspectiva ingerinţei autorităţii legislative în soluţionarea litigiilor patrimoniale dintre Biserica Ortodoxă Română şi Biserica Catolică Orientală de rit bizantin (Greco-Catolică) a fost considerată ca inoportună şi extrem de nocivă pentru pacea confesională din Transilvania. Un demers în acest sens a fost aprobat de Adunarea Naţională Bisericească pentru a fi înaintat autorităţii în drept, iar Sfântul Sinod a aprobat înfiinţarea unei Comisii Centrale de dialog cu Biserica Greco-Catolică.

Situaţia românilor din regiunea Covasnei şi a Harghitei a fost, de asemenea, în atenţia forurilor bisericeşti. Memoria Patriarhului Miron Cristea, născut acum 130 de ani în această zonă, precum şi cea a Patriarhului Nicodim Munteanu, chemat la Dumnezeu cu 50 de ani în urmă, au fost evocate, adresându-se îndemnul diverselor foruri ale societăţii româneşti de a le cinsti memoria.

Biroul de Presă şi Comunicaţii al Patriarhiei Române

Desfătarea postului

Prea ades ocupați să dea măsura lor tuturor lucrurilor, oamenii au pierdut din vedere dulceața vieții, măsura ei de binecuvântare. Așa este cazul cu multe din clipele vieții. Micimea lor spirituală, graba cu care vor să-și trăiască viața, dezinteresul pentru cele sufletești, i-au făcut adesea pe oameni să nu priceapă rostul profund al postului creștin. Mai nou, i s-au alocat fel de fel de „scuze" și „motivări" care mai de care mai ușor de acceptat pentru psihologia omului modern.

Urechile noastre prea ocupate să capteze zgomotul lumii nu aud glasul Triodului înălțându-se de la strana Bisericii. Prea rar „ciulim" urechile fizice și duhovnicești la adâncimea textului liturgic, lăsându-ne, intelectuali dilematici, furați de ideea că limba liturgică e greoaie, depășită etc., etc. Să luăm aminte însă la limpezimea ei și la limpezimea exprimării liturgice. De ce să postim? Care e rostul postirii? Iată ce ne răspunde textul Triodului: „Adam a fost scos din rai pentru neascultare și de la defătare a fost lepădat, amăgindu-se de vorbele femeii și gol a șezut în preajma locului, tânguindu-se: **Vai mie!** Deci, să ne sârguim toți să primim vremea postului supunându-ne evanghelicești rânduieli, ca printr-însele făcându-ne plăcuți lui Hristos, să dobândim iarăși sălășluirea raiului" (Stihiră, Vecernia Duminicii Izgonirii lui Adam din Rai).

Dacă plata păcatului este moartea, iată că plata dintâi a neascultării este izgonirea din rai, prin definiție spațiu al ascultării de Dumnezeu. Pentru că „scosu-s-a Adam din rai pentru mâncare" și o poruncă a călcat, de tot binele lipsindu-se. De aceea strigă Adam „Raiule presfinte, care ai fost sădit pentru mine și prin Eva ai fost încuiat, roagă pe Cel ce te-a făcut pe tine și pe mine m-a zidit, ca să mă satur de florile tale".

Lipsit de aroma binecuvântată a raiului, Adam își pleacă fața în pământ, cerând, rugând, smulgând prin sudoarea frunții sale, roadă pământului. Cine ne poate spune cum va fi brăzdat broboana de sudoare și lacrima, chipul lui Adam? Pizmuit de șarpe, Adam prin Eva cade. Mâncarea cea amară îi va fi umplut sufletul de durere. Tristețea însă i se va fi îndulcit de spusa Domnului adresată șarpelui: „Dușmănie voi pune între tine și femeie, între sămânța ta și sămânța ei; aceasta îți va zdrobi capul, iar tu îi vei înțepa călcâiul" (Fac. 3, 15).

Bine, dar ce am eu cu păcatul și postul? Te întreb însă și mă las întrebat cu glasul liturgic al Triodului: „Cine dintre oameni alunecând, a mâniat așa pe Dumnezeu vreodată? Cine a urmat pornirile răutăților și s-a arătat sălaș păcatului, precum eu ticălosul?". Cuprins în „somnul nepăsării celei rele", „rănit fiind cu sabia desfătărilor", răstignit între patimă și ură, „înviforat în oceanul desfătărilor", este adevărat că e greu să-mi aduc aminte că în mine, pecete de taină, se află sălășluirea chipului slavei celei negrăite. Ochii încărcați de zgura nepăsării și urechile înfundate cu ceara cea urât mirositoare a neascultării de Dumnezeu nu percep taina adâncă a cuvintelor: „vedeți, vedeți că Eu sunt Cel ce am mântuit în mare și am săturat în pustie pe poporul izraelitean și apă din piatră am izvorât oamenilor; ca îmbrăcându-Mă întru cel ce a căzut în stricăciune de demult, să-l atrag la Mine pentru nespusa milă" (Cântarea a II-a, Marți, Săpt. I a Postului).

Mereu și mereu imaginea postirii îl are ca exemplu pe Însuși Domnul. De aceea ne zice Triodul: „Cu înfrânare să ne sârguim toți a smeri trupul, trecând DUMNEZEIASCA MĂSURĂ A POSTULUI CELUI FĂRĂ DE PRIHANĂ" (Stihiră a Vecerniei, Duminica I din Post).

Aflați la „intrarea postului", cu „luminatul veșmânt al Postului îmbrăcându-ne, să ne dezbrăcăm de haina cea întunecată a beției", să priveghem, „intrările poftelor închizându-le și către Domnul uitându-ne", să avem către Domnul și Dumnezeul nostru „plecare și apropiere", pentru ca scăpați din prăpastia răutății, să iubim „numai căile care duc la odihna cea din Împărăție".

Dar, „luminatul veșmânt al postului" nu poate fi îmbrăcat pe un suflet prihănit. Dincolo de brocartul duhovnicesc al postirii, din adâncul cugetului nostru, din nelucrarea noastră cu Dumnezeu ar ieși la suprafață mirosul cel urât al poftelor și patimilor noastre păcătoase. De aceea, Triodul ne îndeamnă să „spălăm fața noastră cu apa neprihănirii, să ne lămurim sufletul și să ne curățim trupul, să postim precum de bucate, așa și de toată patima, desfătându-ne cu virtuțile duhului".

„Să postim post primit, bineplăcut Domnului, Postul cel adevărat care este înstrăinarea de răutăți, înfrânarea limbii, lepădarea mâniei, depărtarea de pofte, de clevetire, de minciună și de jurământul mincinos. Lipsirea de acestea este postul cel adevărat și bineprimit" (Idiomela zilei, Marți din Săpt. I a Postului).

Dar în post, în această perioadă „maică a curăției", care învinovățește păcatul și este vestitoarea pocăinței, Domnul nu ne lasă în luptă fără ajutorul Său. Postul însuși este „arma tare" și „pavăza" împotriva celui ce ne îndeamnă iarăși la depărtare de Dumnezeu. Postul în sine ne ajută să „întoarcem înapoi toată uneltirea înșelăciunii vrăjmașului, să nu ne temem de focul ispitelor". Calea postului, desfătarea postirii nu ține, așadar, de o obligație, ci este un dar de la Dăruitorul, ce se aseamănă cu darul dăruit lui Adam odinioară. Să cerem mereu să gustăm din toate poruncile Domnului. Să cerem izvoare de lacrimi, roua inimilor noastre. Întăriți astfel pe „piatra poruncilor Sale", noi „cei scoși din rai pentru mâncarea cea amară", acum prin „oprirea poftelor ,postind de bucate și precum de bucate și de toată patima cu rugăciuni și cu lacrimi căutând pe Domnul, uitare răutății desăvârșit făcând", cerem mereu și mereu Domnului Iisus Hristos a vedea toți prea cinstită Patima Sa și Sfintele Paști, duhovnicește bucurându-ne.

Dar suntem singuri, noi, „trecători pe pământ ca toți părinții noștri" în această cale duhovnicească și aspră, dură, dar și desfătătoare? Nicidecum. Foc și lumină fiindu-ne primirea Preacuratelor și de Viață Făcătoarelor Taine, ne luminează asupra esenței Postului: „Iar pe noi, pe toți care ne împărtășim dintr-o Pâine și dintr-un Potir, să ne unești unul cu altul prin împărtășirea cu Același Sfânt Duh și pe nici unul dintre noi să nu ne faci a ne împărtăși cu Sf. Trup și Sânge al Hristosului Tău spre judecată sau osândă, ci să aflăm milă și har împreună cu toți sfinții care din veac au bineplăcut Ție: cu strămoșii, părinții, patriarhii, proorocii, apostolii, propovăduitorii, evangheliștii, mucenicii, mărturisitorii, dascălii și cu tot sufletul drept ce s-a săvârșit întru credință..." (Liturghia Sfântului Vasile cel Mare, Rugăciune de taină îndată după Sf. Epicleză).

Iată de ce putem vorbi despre „desfătările postului". Cu toți laolaltă, cu cei amintiți și „mai ales cu Preasfânta, Curata, Binecuvântata, Mărita Stăpâna noastră de Dumnezeu Născătoare și pururea Fecioara Maria", sprijinindu-ne pe brațul de rugăciune al Sf. Cruci, lăsându-ne umbriți de lumina Sf. Icoane și bucurându-ne cu Sf. Grigorie Palama de vederea luminii celei necreate a lui Dumnezeu, Postul nu mai ține de stress și de constrângere. Ci de desfătare și bucurie. De Ortodoxia noastră. Plinirea Postului ne reașează în Rai, în spațiul Ortodoxiei absolute.

Pr. drd. asist. CONSTANTIN NECULA

Pastorala Sfântului Sinod

(Urmare din pag. 1)

trează, au trăit și trăiesc credința cea dreaptă întocmai cum le-a fost ea împărtășită de întâii propovăduitori și de urmașii lor până în zilele noastre, ne leagă de idealul sfânt al unității dintre noi și, deopotrivă, de toți cei de o credință cu noi.

Așadar, trăim, prin dreapta credință, comuniunea deplină și unitatea desăvârșită, ne împărtășim din tezaurul ei de biruință asupra tuturor ereziilor pentru a transpune, în concret, fapta iubirii de aproapele în viața noastră și a comunităților noastre, ca legământ viu și etern în fața lui Dumnezeu și a oamenilor.

Ca mărturie a prezenței Mântuitorului întrupat în lume cinstim în mod special sfintele icoane, care actualizează strălucirea în noi a chipului Fiului lui Dumnezeu, Cel ce a venit să mântuiască lumea. Astfel, chipul nostru cel întinat, **«la chipul cel dintâi întorcându-l Hristos, cu dumnezeiască podoabă l-a amestecat. Deci** — ne îndeamnă astăzi cântarea bisericească — **mărturisind mântuirea, îl închipuim cu fapta și cuvântul»** (Condacul la Duminica Ortodoxiei).

Dreptmăritori creștini,

Biserica lui Hristos s-a organizat, chiar din timpul Sfinților Apostoli, ca o mărturie a slujirii omului, atât prin cuvânt, adică prin predicarea Evangheliei, cât și prin fapta dragostei. Cum bine ne reamintim, credința pe care o mărturisim **«fără fapte este moartă»** (Iacov II, 17), iar iubirea de Dumnezeu, ca poruncă, se împlinește prin iubirea aproapelui: **«Cine iubește pe Dumnezeu să-l iubească și pe fratele său»** (I Ioan IV, 21). Pentru aceasta, chiar de la începutul perioadei apostolice s-a organizat în Biserică instituția diaconiei, adică a celor ce se pun în slujba săracilor, a sărmanilor și oropsiților. Slujirea diaconală a Bisericii a fost consolidată în perioada patristică, drept preocupare părintească a slujitorilor față de cei păstoriți, aceasta fiind un semn al iubirii lui Dumnezeu față de toți fiii Săi. Convingătoare este în acest sens și celebra instituție filantropică a Sfântului Vasile cel Mare, continuată în decursul istoriei de Biserică prin alte nenumărate așezăminte de slujire și de asistență socială. Căci misiunea diaconală a Bisericii decurge din vocația ei slujitoare, imprimată de Mântuitorul Hristos, față de toți semenii și, îndeosebi, față de cei neajutorați și suferinzi: **«Întrucât ați făcut (bine) unuia dintre acești frați ai Mei, prea mici, Mie Mi-ați făcut»** (Matei XXV, 40). Responsabilitatea față de semenul nostru aflat în încercare decurge din apartenența noastră la Biserica Ortodoxă, următoare a poruncii Mântuitorului care a venit **«să slujească și nu să I se slujească»** (Matei XI, 11). **«Nimic altceva nu ne face următori lui Hristos decât manifestarea interesului viu față de aproapele... Nici minunile, nici martiriul nu ne vor putea mântui dacă nu avem solidaritate desăvârșită între noi»** (Sfântul Ioan Gură de Aur).

Se cunosc formele de asistență creștinească și de slujire filantropică în trecutul vieții bisericești ortodoxe de la noi. Se știu, de asemenea, și dificultățile prin care au trecut Biserica și poporul mai ales în ultimele decenii, când i s-a interzis instituției bisericești orice formă de slujire organizată în societate, când o întreagă organizație filantropică a fost întreruptă odată cu deposedarea Bisericii de posibilitățile ei concrete de binefacere.

Acum, în libertate, în momente economice neprielnice, Biserica și-a reluat slujirea socială, precum înființarea de azile, de orfelinate, de școli speciale pentru cei în suferință, organizarea de centre speciale permanente de asistență socială la parohii și eparhii în cadrul noului sector bisericesc numit «Biserica și Societatea», construirea de biserici și capele pe lângă instituțiile sociale, trimiterea de slujitori misionari în comunitățile de credincioși aflați în durere și părăsire ,reactivarea apostolatului laic al asociațiilor tinerilor ortodocși, al doamnelor ortodoxe ș.a.

Nu trebuie uitate nici responsabilitățile Bisericii față de frații de credință, de cuget și de neam, românii de dincolo de hotarele de azi ale țării, care au trebuință de dovezi ale dragostei noastre de la cei de acasă, pentru a rămâne în comuniune și a păstra legătura vie cu noi toți.

La toate acestea se adaugă grijile de zi cu zi ale slujitorilor Bisericii față de situațiile concrete în care li se solicită sprijinul, precum și față de încercările pe care le îngăduie Dumnezeu în unele localități lovite de calamități și suferințe umane, care cer intervenții urgente și practice. În multe cazuri, în mod lăudabil, preoții organizează pe loc colecte de bani și bunuri, pe care le distribuie celor încercați, urmând, alături de bunii credincioși, cuvântul Sfintei Evanghelii: **«Să nu știe stânga ce face dreapta».**

Iubiți frați creștini,

Pentru concretizarea și susținerea întregii slujiri sociale a Bisericii apelăm și de această dată, în Duminica Ortodoxiei, la susținerea colectei pentru Fondul Central Misionar în toate bisericile Patriarhiei Române. Biserica oferă astfel ajutor de la credincioșii ei milostivi și jertfelnici credincioșilor săi nevoiași și lipsiți. Această continuitate se impune cu atât mai mult cu cât eforturile poporului pentru mai binele și reașezarea vieții sale pe făgașul firesc, al normalității, solicită enorm de multe sacrificii și acestea ating, de regulă și din nefericire, pe cei mai săraci, al căror număr crește de la o zi la alta. Chiar dacă nu se rezolvă cu această colectă bănească toate situațiile în nevoie, moral ea devine o formă de solidaritate și de ajutor creștin frățesc între oameni, care poate fi continuată și amplificată pe mai departe din Biserică în societate.

Iată de ce Sfântul Sinod, solidar cu poporul credincios pe care îl slujește, repetă, la sărbătoarea numelui nostru de creștini dreptmăritori ai lui Dumnezeu, chemarea de a fi și împlinitori ai alinării suferințelor fraților noștri mai săraci și mai încercați decât noi.

Pentru ei și în numele lor, sperăm să împlinim împreună porunca iubirii concrete, adăugând bănuț lângă bănuț, chibzuind darul văduvei, care va ajunge acolo unde este mare nevoie, căci Dumnezeu ne-a dat **«casă și bunuri și bani nu ca să le folosim singuri** — cum ne amintește Sfântul Ioan Gură de Aur — **ci ca să le împărțim cu cei în lipsuri».**

Pe lângă acestea, suntem datori să păstrăm cu sfințenie dreapta credință, comuniunea și dragostea dintre toți, la care se vor adăuga **«facerea de bine și întrajutorarea; căci astfel de jertfe sunt bineplăcute lui Dumnezeu»** (Evrei XIII, 16).

Adresând mulțumiri slujitorilor Sfintelor Altare și iubiților credincioși, fiii noștri duhovnicești din toate parohiile, mânăstirile, protoieriile și eparhiile Patriarhiei Române pentru dragostea și jertfa lor din anii trecuți, îi asigurăm că a fost de mare folos contribuția fiecăruia, iar darul generozității lor și-a găsit locul cuvenit în situațiile limită și în programele de slujire socială parohiale, eparhiale și central bisericești.

Rugăm pe Părintele milostivirii și al iubirii de oameni să binecuvinteze și să ajute ca și de această dată să ne manifestăm cu bucurie și deschidere de inimă la acest act de generozitate și de participare efectivă la chemarea slujirii social-filantropice.

Chemând astăzi, la Duminica Ortodoxiei, binecuvântarea lui Dumnezeu asupra tuturor credincioșilor în Biserica Ortodoxă a Neamului, să ne rugăm împreună să se pogoare asupra noastră **«harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu-Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh».** Amin.

Duminica Ortodoxiei

(Urmare din pag. 1)

sfintelor icoane ale Mântuitorului, ale Maicii Domnului sau ale sfinților și carora poporul dreptcredincios le-a acordat titlul de „facătoare de minuni"?

După tradiție, prima icoană a Maicii Domnului ar fi fost zugrăvită de Sfântul Evanghelist Luca, fapt păstrat în conștiința creștină până astăzi când în Paraclisul Maicii Domnului se spune: *„Mute să fie buzele păgânilor celor ce nu se închină cinstitei tale icoane celei zugrăvite de sfântul Apostol și Evanghelist Luca și care se numește Povățuitoarea"*, **adică Hodighitria, icoană celebră a Maicii Domnului păstrată până astăzi în Orientul Creștin. Să nu uităm apoi de icoana Sf. Veronica — zugrăvită în chip miraculos pe când Domnul mergea spre Golgota, și care este cunoscută și sub numele de Sf. Mahramă sau de alte și alte icoane făcătoare de minuni, unele dintre ele aflătoare chiar în țara noastră.**

Cinstirea Sf. Icoane, a Sf. Cruci și a Sf. Moaște, statornicite prin hotărârile sinodului al VII-lea ecumenic, constituie una din caracteristicile și din frumusețile Ortodoxiei.

Mulți s-au convertit la Ortodoxie văzând evlavia deosebită a credincioșilor față de aceste sfinte odoare ale credinței, pentru că ele poartă gândul nostru de la pământ la cer, din lumea simțurilor în lumea transcendenței, de la patimi la virtute, de la omenesc la dumnezeiesc.

Duminica Ortodoxiei, zi a triumfului Bisericii lui Hristos asupra eresurilor, trebuie să fie și pentru fiecare creștin ortodox triumful nostru asupra păcatului și a patimilor.

Duminica Ortodoxiei, zi a biruinței Noului Israel asupra vechiului Faraon și a tuturor uneltirilor lui, trebuie să fie și pentru fiecare dintre noi o biruință asupra trupului, a fărădelegii și a lumii acestui veac după cuvintele lui Hristos: *„Îndrăzniți, Eu am biruit lumea"*.

Duminica Ortodoxiei, zi de bucurie pentru întreaga Biserică trebuie să fie și pentru noi o zi în care să ne reînnoim prin credință apartenența noastră la Ortodoxie cât și la ortopraxie în așa fel încât în tot timpul vieții noastre să mărturisim și să ținem cu tărie *„Ceea ce proorocii au văzut, Apostolii au învățat, Biserica a primit, învățătorii au dogmatizat, și întreaga lume într-un glas a primit"* **(Sinodiconul Ortodoxiei).**

„Ușile pocăinței"

(Urmare din pag. 1)

— Postul fără **înfrânare** este o îngâmfare luciferică care atrage după sine căderea din starea în care te afli.

— Postul fără **dragoste** — este o simplă faptă fără acoperire și care poate deveni dăunătoare pentru viața semenilor noștri. Să vedem acum roadele postului celui adevărat împreunate cu faptele amintite mai sus.

Postul și rugăciunea: Primii creștini practicau, cunoaștem din Sf. Scriptură, postul împreunat cu rugăciunea; așa bunăoară la alegerea lui Matia ca Apostol; Mântuitorul însuși arată că **„acest soi de diavoli nu iese decât prin rugăciune și prin post"** (Marcu 9, 29).

Postul și milostenia — sunt armele prin care creștinul poate birui patima zgârceniei. Deviza primilor creștini era aceea: **„să postim ca să miluim pe cei în suferințe și necazuri".** Și Mântuitorul prin glasul Evangheliei din Duminica Brânzei ne învață să fugim de patima zgârceniei și a adunării bunurilor materiale peste măsură zicându-ne: **„Nu vă adunați comori pe pământ..."** (Matei 6, 19).

Postul și smerenia — sunt opusele mândriei și a slavei deșarte, pe care Sf. Ioan Gură de Aur le numește **„ucigătoare de virtuți".** Postul adevărat este cel făcut întru ascuns, după cuvântul Mântuitorului Hristos care ne povățuiește zicând: **„Tu însă când postești unge capul tău și fața ta o spală, ca să nu te arăți oamenilor că postești ci Tatălui tău, Care este în ascuns, și Tatăl tău Care vede în ascuns îți va răsplăti ție"** (Matei 6, 17—18).

Cel care își primește plata postului, **aici** pe pământ, de la oameni, nu o mai poate aștepta pe cea din cer căci **„și-au luat (pe pământ) plata lor"** (Matei 6, 16).

Postul și înfrânarea — două lucruri care se completează reciproc unul pe altul. Postul fără înfrânare este nul. Căci ce folos dacă gura nu mănâncă carne, iar cu hulele și cu vorbele cele necuviincioase rupe din trupul fraților noștri. Ce folos a ne înfrâna ochii de la privelști necuviincioase dar cu inima a dori cele rele fraților noștri — se întreba retoric Sf. Ioan Gură de Aur.

Postul și dragostea — după cuvântul Sf. Ioan Evanghelistul, ucenicul dragostei, cel care urăște pe fratele său este ucigător de oameni. Cât ar posti cineva, cât s-ar nevoi în calea Domnului dacă nu are dragoste, dacă nu iartă **din inimă** aproapelui său care i-a greșit, unul ca acesta nu are nici un folos nici duhovnicesc și nici trupesc, căci tot Mântuitorul ne învață că **„de nu veți ierta oamenilor greșelile lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greșelile voastre"** (Matei 6, 15).

Iată postul cel adevărat și bine primit la Dumnezeu, iată virtuțile care-l însoțesc și trebuie să-l întovărășească pentru ca el să-și atingă scopul său: acela de a curăți pe om de patimi și de a-l preamări pe Dumnezeu.

Să ne pregătim deci așa cum se cuvine întru străbaterea cu folos a acestei perioade a Sf. și Marelui Post.

Să ne înmulțim rugăciunea **în Biserică și acasă.** Să ne facem tovarăși de drum ai sfintelor nevoințe, virtuților arătate mai înainte.

Să ne bucurăm sufletul cu postul cel adevărat. Ca să devenim iarăși prieteni și casnici al lui Dumnezeu.

„Pentru postul cel adevărat și plăcut lui Dumnezeu și semenilor noștri, Domnului să ne rugăm". AMIN.

Zaharia Boiu
— slujitor al Bisericii şi om al culturii

„Biserica Ortodoxă nu caută să impună nimănui autoritatea, ea nu cere nimănui puterea, ea cere tuturor unire în credinţă, de unii schimbată, de alţii uitată. Ea nu cere nimănui nimic, nici măcar să sufere cu ea şi pentru ea; ea oferă tuturor credinţa sa încercată în foc, credinţa de altădată a tuturor. Ea nu doreşte să poruncească nimănui şi să umilească nici un creştin; ea doreşte să-i poată auzi pe toţi zicând ca vechii creştini: „Să ne iubim unii pe alţii ca într-un gând să mărturisim pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh".[1]

Creştinismul este învăţătura care a descoperit omul lăuntric, omul moral, care a umanizat omul în adevăratul sens al cuvântului, care l-a cultivat mai mult decât orice altă religie sau filosofie, care l-a desăvârşit până la a-l face sfânt. Creştinismul a cultivat omul, moralizându-l şi întotdeauna îl va cultiva aşa. Lumea nu a cunoscut o altă forţă culturală de valoarea creştinismului, un generator de cultură tot atât de eficace ca religia mântuirii.

Cultura modernă este marea comoară pe care omenirea civilizată şi-a adunat-o pe pământ. Biserica trebuie să-i aducă aminte că această comoară este plăpândă şi pieritoare, că „molia şi rugina o strică" (Mt. VI, 19). Cultura modernă este caracterizată printr-o luptă aprigă pentru existenţă; Biserica trebuie să reamintească omului că „nu numai cu pâine va trăi, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu" (Mt. IV, 4). Cultura modernă este strădania Mariei; Biserica trebuie să ne zidească după pilda Mariei (Lc. X, 38—42). Cultura modernă este cucerirea lumii; Biserica trebuie să-l înveţe pe om că la nimic nu-i va folosi de va câştiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde (Mt. XVI, 26).

După aceste câteva fraze cu o aparentă antiteză, prin ceea ce va urma vom încerca să prezentăm personalitatea teologului şi pedagogului Zaharia Boiu în a cărui fiinţă şi viaţă s-a împletit armonios credinţa şi cultura.

În urmă cu şaisprezece decenii, adică la 4 martie 1834, în casa protopopului ortodox român din Sighişoara, Zaharia Boiu, s-a născut pruncul care va face cinste numelui tatălui său, Bisericii şi neamului. Tânărul Zaharia va primi o aleasă educaţie în familie şi la şcoala confesională ortodoxă. Urmează gimnaziul evanghelic din Sighişoara, unde va susţine examenul de maturitate în 1854, fiind cel dintâi român care a obţinut bacalaureatul la acest gimnaziu. Va urma Institutul teologic ortodox din Sibiu 1855—1857. Marele Mitropolit Andrei Şaguna, descoperind că tânărul Zaharia Boiu este înzestrat cu alese calităţi intelectuale şi morale precum şi cu un mare zel, îl numeşte profesor la Institutul din Sibiu, secţia pedagogică. Va funcţiona doi ani, după care acelaşi ierarh providenţial pentru Biserica Ortodoxă din Transilvania, îl va trimite la Universitatea din Lipsca „pentru perfecţionarea la profesură"[2]. În anul 1861 se întoarce la acelaşi Institut teologic, unde va deveni profesor definitiv şi va funcţiona până în anul 1870.

Profesorul Zaharia Boiu, în această perioadă 1861—1870, va desfăşura o prodigioasă activitate pe plan şcolar. Va publica mai multe manuale şcolare printre care amintim: „Abecedar pentru şcoalele poporale române", Sibiu, 1862, şi „Manuducere la întrebuinţarea Abecedarului", Sibiu, 1862. Aici oferea învăţătorilor, pentru prima dată, un îndreptar de predare, bazat pe o concepţie pedagogică progresistă. Aceste două manuale aveau să fie mult apreciate şi folosite de fraţii de dincolo de Carpaţi. „Manuducerea a fost folosită şi de Ion Creangă".[3]

Profesorului Zaharia Boiu i se vor încredinţa şi alte sarcini: redactor al Telegrafului Român (1862—1865); între 1863—1885 preot-paroh al parohiei Sibiu-Cetate; asesor ordinar al Sinodului bisericesc al Consistoriului arhidiecezan (1870—1902). A fost şi prim secretar şi redactor al revistei Transilvania (ASTRA) între anii 1891—1895. Toate aceste calităţi şi realizări au fost încununate în chip strălucit prin activitatea predicatorială de excepţie a preotului profesor Zaharia Boiu.

Academia Română, ca recunoştinţă şi apreciere a vastei activităţi pe tărâm literar, la 13 sept. 1877 l-a ales ca membru corespondent pe lângă Secţia literară.

Cel care a obosit întreaga lui viaţă pentru ridicarea neamului şi a Bisericii sale, s-a stins din viaţă la Sibiu în 6 noiembrie 1903. La moartea sa, paginile Telegrafului Român exprimau: „Fatalitatea sorţii adus-a cu sine, ca în anii din urmă să nu mai răsune de pe buzele lui Zaharia Boiu graiul dulce al oratoriei bisericeşti şi cuvintele înduioşătoare... numai acum începem cu adevărat să ne dăm seama de ceea ce a fost Zaharia Boiu pentru oratoria bisericească a noastră şi pentru frumuseţea şi sublimitatea serviciului divin al Bisericii noastre".[4]

1. *Zaharia Boiu — autor de predici*

Din predica funebră rostită la înmormântarea lui Zaharia Boiu de către asesorul consitorial Nicolae Ivan, viitorul şi primul episcop al Eparhiei Vadului, Feleacului şi Clujului, reînfiinţată după Unirea Transilvaniei cu România, aflăm: „neîntrecutul orator bisericesc, al cărui glas pătrunzător şi dulce, nu o dată a stors când admiraţiunea noastră, când mare de lacrimi din ochii ascultătorilor şi a alinat dureri, cari păreau că nu vor înceta decât odată cu intrarea în mormânt".[5]

Zaharia Boiu face parte din puţinii autori de predici originale, pe care le-a tipărit şi oferit preoţilor, la sfârşitul sec. XIX. Dintre acestea amintim:

— „Cuvânt bisericesc la alegerea de protoprezbiter", Sibiu, 27 martie 1883.
— „Cuvântări funebrale şi memoriale", Sibiu, 1889.
— „Seminţe din agrul (ogorul) lui Christos", Sibiu, 1898.

2. *Zaharia Boiu pe tărâm literar*

Ca elev a început să scrie poezii în l. română, germană şi latină, multe publicate în Telegraful Român şi Aurora Română sub pseudonimul Eugen Sylvan. În anul 1862 publică vol. de poezii „Sunete şi răsunete". Tot el a compus la moartea Mitropolitului Andrei Şaguna imnul „romanime mult cercata", care se canta în fiecare an cu ocazia parastasului marelui dispărut.

3. *Zaharia Boiu — traducător.*

Va traduce din limbile latină şi germană în l. română „Confesiunile" Fer. Augustin, iar din germană, din opera lui Lessing, „Nathan der Weise (Nathan Înţeleptul)". Din l. română a tradus în l. germană: „Istoria Bisericească" (vol. II), 1862, a Mitropolitului Andrei Şaguna şi Compendiu de drept canonic (1868), tot a lui Andrei Şaguna.

4. *Zaharia Boiu şi activitatea social-naţională.*

Din întreaga activitate reiese ataşamentul său faţă de pătura săracă a neamului. A depus un efort uriaş ca din mijlocul poporului român să se ridice cât mai mulţi muncitori calificaţi. El a respectat naţionalităţile conlocuitoare. Aceste sentimente de respect şi dragoste faţă de toţi locuitorii Transilvaniei le va transmite şi sufletelor tineretului. Dintre scrierile cu caracter social-naţional amintim: „Cultura poporului nostru", „Cuvânt zis în numele Asociaţiunii", „Clasa de mijloc a poporului nostru", „Cărţile noastre bisericeşti" etc.

Din toată viaţa şi activitatea lui Zaharia Boiu se poate constata că a fost un slujitor pătruns de vocaţia preoţească şi conştient că preotul este chemat să slujească lui Dumnezeu şi omului. Întreaga sa activitate desfăşurată pe tărâm bisericesc şi social a fost un imn înălţat omului a cărui viaţă a dorit să o ridice pe culmi spirituale şi materiale tot mai înalte.

Pr. Prof. NICOLAE BOLEA

---

1. Prof. T. M. Popescu, *Biserica mărturisitoare*, Buc., 1995.
2. Ioan Hannio, *Programă a Institutului pedagogic-teologic al Arhidiecezei din Transilvania*, Sibiu, 1885, p. 85.
3. Prof. Iuliu Racotă, *Activitatea lui Zaharia Boiu pentru constituirea unui sistem de învăţământ modern în Transilvania*, Rev. Ped. 7/1995, p. 54.
4. *Telegraful Român*, nr. 119 din 10 nov. 1903, p. 486.
5. *Ibidem.*

Cine este autorul cărţii Crinii ţarinii?

Prestigioasa Editură „Anastasia" a tipărit recent renumita culegere de texte filocalice, intitulată **Crinii ţarinii**, concepută mai ales pentru îndrumarea monahilor începători pe calea desăvârşirii, prin despătimire, şi urcarea treptată pe culmile îndumnezeirii. Lucrarea apare în Colecţia „Comorile pustiei" cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinţitului Nicolae Corneanu, Mitropolitul Banatului, fiind îngrijită de Ignatie Monahul.

În **Nota editurii**, citim: „Conform unor surse credibile, lucrarea **Crinii ţarinii** este atribuită părintelui isihasmului românesc — Paisie Velicikovski — şi datată la anul 1769, pe când acesta se afla la Mânăstirea Dragomirna". Din nefericire, nu se menţionează nici una dintre surse, care să ateste afirmaţia, pentru a fi confruntată cu altele inedite.

Cu ocazia studierii manuscriselor din biblioteca Schitului „Prodromul" de la Muntele Athos (Grecia), am descoperit unul copiat în secolul al XVIII-lea **(B.S.P., ms. nr. 63)** la „Mânăstirea Poiana Mărului, România, judeţul Râmnicu Sărat" **(idem, f. 1)**. Intitulat: **Carte ce se chiamă Crinii ţarinii sau Flori preafrumoase, care s-au adunat din dumnezeiasca Scriptură pentru mântuirea sufletească; şi s-au aşezat prin osteneala oarecărui bărbat bine credincios:;** titlul este scris cu roşu, iar în continuare, completat cu cerneală neagră: **„De stare(ţul) Vasilie de la Poiana Mărului" (idem, f. 1).**

Lucrarea a fost redactată în limba slavonă pe care o folosea marele stareţ de la Poiana Mărului şi dascăl al isihasmului din ţara noastră. Ea a fost tradusă ulterior în româneşte, potrivit unui alt exemplar, unde citim: „Această carte ce se chiamă Crinii ţarinii s-au scos de pre limba slavenească pre limba rumânească la anii de la facerea lumii 7277, iară de la H(risto)s 1769. Iară de când s-au scris de părintele Ilarie mon(a)h umblă veleatul 7284, iar de la H(risto)s 1776" **(B.S.P., ms. nr. 17, f. 133)**. Anul traducerii este confirmat şi de un manuscris păstrat în ţară, care arată că: „Această carte s-au scos acum de pe slavonie pe rumânie, la leat 1769" **(B.A.R., ms. nr. 2334, f. 117)**; osteneala aparţine învăţatului arhimandrit Vartolomeu Măzăreanu (1710—1780) — cum menţionează **Dicţionarul teologilor români** (Bucureşti, 1996, p. 256), fiind realizată la doi ani după moartea stareţului Vasile (1700—1767). Credem că, monahul caligraf a considerat descoperirea numelui acelui „bărbat bine credincios", care a întocmit lucrarea, o faptă vrednică de memoria lui, chiar dacă el, din smerenie, a voit să rămână anonim în cursul vieţii sale.

Se ştie că, cei mai renumiţi cercetători ai vieţii şi activităţii Sfântului Paisie (1722—1794), printre care locul de frunte îl ocupă protoiereul Serghie Cetfericov, nu menţionează scrierea printre operele sale. De fapt, marele avvă al monahismului românesc s-a concentrat în special pe revizuirea, îndreptarea şi traducerea textelor patristice, pentru a oferi călugărilor din vastele sale chinovii cuvântul de învăţătură monahală. În afara acestei uriaşe activităţi, opera sa constă mai ales din corespondenţă (scrisori, epistole, răspunsuri).

Cartea **Crinii ţarinii** — constata un cititor, în anul 1837 — „este folositoare foarte, însă mai vârtos la ceia ce iubesc viaţa liniştită. Însă la chinovie nu se prea face oarece fel de viaţă" **(B.A.R., ms. nr. 1934, f. 182v)**. De fapt, chiar în capitolul **Despre negrijă**, scrie: „Unde este îndestulare de toate şi sunt fraţi mulţi, acolo nu este cu putinţă a păzi mintea de tulburare, ci acolo unde sunt ascultarea, tăierea voii şi păzirea tuturor celor poruncite de egumen" **(Crinii ţarinii**, 1996, p. 126). Deci, sunt dovezi că a fost scrisă pentru viaţa sihăstreasca, practicată prin numeroasele schituri, potrivit modelului monahal specific, promovat de stareţul Vasile de la Poiana Mărului.

Semnificativ este şi faptul că, într-un miscelaneu de la începutul secolului al XIX-lea, după **Cuvântul înainte la Cartea lui Grigorie Sinaitul** de stareţul Vasile **(B.A.R., m. nr. 1922, f. 108—117v)** şi după **Cuvintele** aceluiaşi sfânt **(idem, f. 118—204)**, urmează textul acestei lucrări, cu precizarea: „De aici se încep Crinii ţarinii..." **(idem, f. 204—255)**, ca şi cum ar voi să arate că este opera aceluiaşi autor, însă diferenţiind-o de cea anterioară.

De remarcat că, şi părintele Dario Raccanello din Mânăstirea Villa Brico (Italia), în lucrarea sa: **Rugăciunea lui Iisus în Scrierile stareţului Vasile de la Poiana Mărului**, menţionează: „Într-o călătorie la Athos, un confrate din comunitatea mea a văzut un manuscris românesc din Vasile în biblioteca schitului românesc Prodromul" **(p. 71, nota 113)**. Credem că este vorba de manuscrisul menţionat, întrucât cunoscutele sale „Introduceri" apar în numeroase miscelanee prodromite.

Dacă unele „surse credibile" sau cercetările ulterioare nu vor oferi alte rezultate, care să infirme aceste noutăţi inedite, privind pe cel care a compus opera Crinii ţarinii, ar fi recomandabil ca, la o nouă editare, să se restituie paternitatea lucrării adevăratului autor care, până în prezent, poate fi considerat stareţul Vasile de la Poiana Mărului.

Arhim. VENIAMIN MICLE

Pustiul vieţii — spre mântuirea omului

„Atunci Iisus a fost dus de Duhul în pustie, ca să fie ispitit de diavolul"

(Matei 4. 1.)

Dar oare ce este viaţa omului până în puterea vârstei, până la 40 de ani, gândind la eternitatea lui Dumnezeu în care clipa, ceasul, ziua sau anul se confundă? Oare nu este acesta pustiul în care suntem trimişi după botezul primit prin datină străbună? Şi câte încercări nu primeşte copilul, adolescentul şi mai târziu părintele din noi în tot acest răstimp, spre mântuire?

Bucuria jucăriilor, a multelor şi delicioaselor dulciuri, a strălucirii lucrurilor pe care le avem sau le râvnim văzându-le la ceilalţi... oare nu este aceasta o primă hipnoză a lumii materiale, care ne depărtează sufletul de la Dumnezeu? Nu este aceasta o primă ispită care ne încearcă, şi, vai, atât de dulce-amar, căci e dulce simţul când le avem şi amar când nu le putem dobândi. Şi atunci cine aminteşte fragedei fiinţe că nu numai aceste lucruri dau conţinut vieţii noastre, căci „stă scris, omul nu trăieşte numai cu pâine, ci cu orice cuvânt care iese din gura lui Dumnezeu". Am spus, cine aminteşte, pentru că această înţelepciune există latent în noi, Dumnezeu ne-a semănat-o în suflet dar stă adânc în fiinţa noastră aşteptând să fie udată cu stropi de credinţă şi rugăciune. Cine altcineva decât mama, părinţii, preotul, biserica pot retrezi în mica fiinţă lumina.

Şi dacă mai târziu, în floarea vârstei, când mintea rătăceşte prin filozofii şi caută adevăruri, cunoscând şi simţind prezenţa lui Dumnezeu, primim insulte şi înjosiri de felul: „păi dacă crezi în Dumnezeu de ce nu faci cutare şi cutare lucru căci Dumnezeu te va ajuta..." câţi ne clătinăm şi răspundem ispitei şi câţi alergăm spre ajutor, la rugăciune, la mama sau la duhovnic amintindu-ne că stă scris: „să nu ispiteşti pe Domnul şi Dumnezeul tău".

Şi dacă în sfârşit, am ajuns spre vârful muntelui, al vârstei, către patruzeci de ani (o Golgotă mai mult sau mai puţin uşoară) şi vedem din tot ce am dobândit social, material sau spiritual cât de mult am mai putea avea, şi diavolii, în legiune, ne vor arăta „împărăţiile lumii şi strălucirea lor" spunându-ne: „Toate aceste lucruri Ţi le voi da Ţie dacă Te vei arunca cu faţa la pământ şi Te vei închina mie" căci multe mai sunt de dobândit la această vârstă, ce vom face atunci? Vom mai invoca oare sfatul mamei, scrierile biblice, înţelepciunea duhovnicului sau vom avea puterea, puterea dobândită prin credinţă şi răbdare, să strigăm: „Înapoia mea satano"?

DOINA-MARIA SIMION

Rugăciunea Sf. Efrem Sirul
(Popas meditativ)

Una dintre cele mai frecvente, dar şi mai folositoare rugăciuni din Sfântul Post al Paştilor, este cea a Sfântului Efrem Sirul (+ 373), smerit anahoret şi diacon, tâlcuitor biblic, polemist predicator şi poet de frunte, fapt care a îndreptăţit pe conaţionalii săi să-l caracterizeze: „Chitară a Duhului Sfânt", „Dascăl al Bisericii", „Profet al Sirienilor".

Rugăciunea sa poate fi socotită, aşa după cum s-a exprimat Î. P. S. Mitropolit ANTONIE, „o Filocalie în miniatură, folositoare în aceeaşi măsură credincioşilor tuturor religiilor, tuturor oamenilor de bine", fapt care ne îndreptăţeşte să operăm asupra ei un scurt popas meditativ, dar mai întâi să-i prezentăm minunata sa alcătuire, doar din şaizeci de cuvinte.

— „Doamne şi Stăpânul vieţii mele, duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânire şi al grăirii în deşert, nu mi-l da mie. Iară duhul curăţiei, al gândului smerit, al răbdării şi al dragostei, dăruieşte-mi-l mie, slugii Tale.

Aşa Doamne, Împărate, dăruieşte-mi să-mi cunosc greşelile mele şi să nu osândesc pe fratele meu, că binecuvântat eşti în veci. Amin".

Trebuie să mărturisim, că această rugăciune care are un aşa de valoros conţinut, constituie un cod al bunei cuviinţe, al vieţii cu sens creator, al preţuirii muncii fizice şi intelectuale, al răspunderii de felul cum ne comportăm în societate, al smereniei, al pocăinţei, al îndreptăţitei cunoaşteri de sine, lucruri fără de care postul nu ar însemna nimic.

Constatăm de la bun început, că cel ce se roagă în duhul acestei rugăciuni se adresează lui Dumnezeu numindu-L „Domn şi Stăpân al vieţii sale"; este o formulă doxologică, (de laudă), înveşmântată în haina smereniei. Se invocă în continuare puterea divină să-i vină în ajutor, ca să biruiască din bună vreme patru înjositoare păcate. Autorul rugăciunii le numeşte pe acestea „duhuri", fiindcă le socoteşte ca pe nişte fiinţe vii, în plină activitate de ruinare a stării sale de trăire creştinească. Cel dintâi este „duhul trândăviei", al lenevirii, care este o adevărată năpastă pe capul bietului om, iar virtutea muncii, precum toţi ştim, o cunună de vrednicie, de bune merite. Trândăvia ne slăbeşte facultăţile sufleteşti, iar cugetul îl face nestatornic, zburător în toate părţile, asemenea corbului slobozit de Noe din corabie; după încetarea înfiorătorului potop. Ne ruinează sănătatea trupească şi sufletească, ne aduce sărăcie şi înjosire.

Rugătorul imploră ajutor dumnezeiesc pentru a birui „duhul grijii de multe", care ne face să avem o atenţie împrăştiată, să facem mai multe lucruri deodată, să nu respectăm ierarhia valorii lucrurilor. Ne ademeneşte să nu fim asemenea Mariei, care partea cea bună şi-a ales, ascultarea învăţăturii Mântuitorului, ci asemenea Martei, care se trudea spre multa slujbă (Lc. 10, 41, 42).

„Duhul iubirii de stăpânire" trebuie şi el delăturat, căci primejdios se arată. El nu este altceva decât iubire pătimaşă de sine, vanitate, mândrie nejustificată. Cel stăpânit de un astfel de duh este gata de a întrebuinţa orice fel de mijloace necinstite, pentru a-şi ajunge ţinta sa, iar în caz de neizbutire devine ambiţios, asupritor al semenilor săi. Din cauza sa, Faraon egipteanul a protestat zicând: „Cine este Dumnezeu ca să-I ascult glasul"? (Ieşire 5, 2).

Şi al patrulea duh, acela al „grăirii în deşert", tot primejdios se arată. El înseamnă îngrămădire de vorbe necontrolate, goale, necurate, o puzderie de cuvinte deşarte într-un pustiu de idei. Cine utilizează o astfel de grăire huleşte, defăimează pe semenii săi, pe chiar însuşi Dumnezeu, dar în acelaşi timp se înjoseşte şi pe el, întrucât mintea sa devine haotică şi judecăţile obscure.

În partea a doua a rugăciunii, Sfântul Părinte Efrem Sirul roagă pe Dumnezeu să-l ajute să dobândească patru duhuri virtuoase şi-n primul rând pe cel al „curăţiei". Acesta înseamnă puritate, neîntinăciune trupească dar şi sufletească; poporul nostru îi spune „cinste". Avem a ne gândi şi la curăţia inimii, la curmarea simţămintelor necurate care pot să o spurce.

„Duhul gândului smerit" te face să te simţi sărac de ceea ce nu ai, nu bogat în ceea ce ai, să recunoşti şi valorile altora. Gândul acesta nu caută supremaţia lui „eu" asupra lui „tu". Este total contra mândriei de sine şi a slavei deşarte, care deformează şi falsifică sufletul.

Cel de al treilea duh este acela al „răbdării". Toţi avem trebuinţă de el, căci toţi suferim ori una ori alta, fie din cauza noastră sau a altora. Cu el biruim suferinţele şi nedreptăţile. El ne încurajează în grele încercări, ne îndeamnă să sporim în credinţă şi dragoste faţă de Dumnezeu.

Încoronarea duhului smereniei, al răbdării, al curăţiei, îl constituie duhul dragostei, al iubirii faţă de Dumnezeu şi de aproapele, supremă virtute creştină, bine cunoscut fiind faptul că „Dumnezeu este iubire" (I In. 4, 8).

Înainte de a face încheierea rugăciunii, Sfântul Părinte Efrem mai stăruie să ceară lui Dumnezeu ajutor spre a-şi cunoaşte propriile sale greşeli; să se analizeze pe sine spre a şti cine este el în raport cu voia lui Dumnezeu, în raport cu semenii săi. În felul acesta nu va osândi pe ceilalţi oameni pentru păcatele lor.

Cuvintele finale: „Binecuvântat eşti Doamne în veci", constituie o îndreptăţită laudă adusă lui Dumnezeu, Domnul şi Stăpânul vieţii sale, în care el are deplină încredere că rugăciunea sa va fi în întregime ascultată. Cuvântul „Amin" implică în sinea sa o nouă şi foarte rezumativă reconstituire a rugăciunii, dar şi o solemnă făgăduinţă, ca precum s-a rugat, aşa voieşte să se transpună şi în fapte.

Frumoasă, înţeleaptă, duhovnicească şi mult binefăcătoare rugăciune ne-a lăsat ca zestre sufletească Sfântul Efrem Sirul. Să o avem mereu înscrisă pe tablele inimilor noastre. Să o înfrăţim cu postirea, stăruitori fiind a face din ea un program de activitate zilnică, spre slava lui Dumnezeu cât şi spre tot folosul nostru de trebuinţă.

Preot IOAN NĂFTĂNĂILĂ

În legătură cu „semnalul de alarmă" privind traducerea românească a Bibliei

În ziarul „România Liberă", din data de 8 noiembrie 1997, a apărut un material extins referitor la traducerea sau, mai bine zis, traducerile românești ale Bibliei, semnat de către dl. Cristian Bădiliță, cunoscut cititorilor din prezentările făcute de același ziar și, mai ales, din cărțile pe care le-a publicat (originale și traduceri).

Așa cum mărturisește însuși autorul, materialul, „rod al câtorva ani de mirări, nedumeriri și chiar stupefacții" se vrea a fi **„un semnal de alarmă"** în legătură cu caracterul defectuos, îngrijorător de imperfect al textului edițiilor românești ale Bibliei. De fapt, Domnia Sa aduce în discuție doar Biblia din 1982, în care vede **„marea nenorocire"**, deși urcă pe firul ascendent al edițiilor românești până la Biblia din 1936, patronată de patriarhul Miron Cristea și tradusă de Gala Galaction și profesorul de Teologie Vasile Radu. Mitropolitul Moldovei, Nicodim Munteanu a fost desemnat de către sinod ca președinte, spre a veghea „să nu se strecoare vreo nepotriveală sub raport dogmatic și canonic" (Vezi „Cuvântul înainte" al respectivei ediții, p. XXVI). De fapt, de la această Biblie s-ar trage „marea nenorocire" și a Bibliei din 1982, ca și a celorlalte ediții, fiice ale aceleia (1938, 1944, 1968, 1975).

Nu știm ce statut acordă Domnia Sa Bibliilor traduse înainte de 1936, respectiv edițiilor din 1688, 1795, 1854 și 1914. Bănuim că le socotește tot atât de imperfecte de vreme ce, prin titlul articolului, stipulează că „Traducerea corectă a Bibliei, în Limba română, este încă o datorie neîmplinită".

Neajunsul pe care autorul îl impută traducerilor românești ale Bibliei nu ar fi doar „infidelitatea traducerii" ci mai ales „un viciu mult mai grav", care este „de metodă" și care „pune sub semnul nefirescului însăși Sfânta Scriptură". Acest „viciu de metodă" constă în aceea că traducătorii de la 1936 au făcut traducerea după textul Septuagintei (traducerea grecească a Bibliei ebraice din sec. III—II î.d.Hr.), confruntat însă și cu textul original ebraic. **Utilizarea simultană a acestor două surse, pentru obținerea unei singure versiuni românești,** reprezintă, pentru Dl. Cristian Bădiliță, „minusul valoric" al traducerilor românești și „sursa vicioasă, care a produs efecte pe măsură", negative desigur. În concret, după opinia autorului, „lucrul a ieșit prost", traducerea românească a Bibliei fiind defectuoasă.

Autorul nu culpabilizează Biserica Ortodoxă Română pentru această scădere a textului biblic românesc, dar găsește că starea de lucruri semnalată nu mai poate fi trecută cu vederea. Personal, Domnia Sa s-a confruntat cu serioase dificultăți, la traducerea unor scrieri patristice, atunci când voind să confrunte textele biblice din acele scrieri cu textul românesc al Bibliei s-a lovit foarte frecvent de imposibilitatea utilizării textului românesc (în special al Vechiului Testament) datorită lipsei de concordanță între acest text și trimiterile patristice la locuri din Biblie.

Pentru înlăturarea neajunsului se propune constituirea de urgență a două echipe de specialiști, care să realizeze două traduceri simultane ale Bibliei în limba română: una să fie făcută după textul masoretic, iar alta după textul Septuagintei.

Exemplul de urmat ar fi modelul culturilor și Bisericilor occidentale, care au astfel de traduceri duble. Cunoscând mai bine situația din Franța, ca unul care studiază la Sorbona, Dl. Cristian Bădiliță arată că aceasta dispune de două traduceri excelente după textul ebraic (Biblia de la Ierusalim și Traducerea ecumenică a Bibliei, notată prescurtat TOB), precum și de două traduceri ale Septuagintei (una realizată în secolul trecut, iar alta în curs de realizare).

Autorul își exprimă convingerea că demersul pe care l-a întreprins va găsi ecoul cuvenit în rândurile „clerului luminat și cu bun simț" și „va stârni măcar un fior de neliniște și o svâcnire de responsabilitate în rândurile credincioșilor ortodocși".

Fiind vorba de un **„semnal de alarmă"** este firesc să i se facă simțit ecoul, cu atât mai mult cu cât faptul la care se referă autorul nu vizează un aspect oarecare al destinului nostru vremelnic ci are în vedere însăși perspectiva mântuirii noastre veșnice, care se dobândește și prin cunoașterea adevărului revelat în Scripturi. Mântuitorul Însuși ne încredințează de lucrul acesta când spune: „Veți cunoaște adevărul și adevărul vă va face liberi" (In. 8, 32). Iar adevărul mântuitor se cunoaște din Scripturi, din cercetarea și aprofundarea cuprinsului lor.

Cugetând la acestea ne întrebăm pe bună dreptate dacă într-adevăr este posibil ca noi românii să fim atât de deficitari și la acest capitol al deținerii adevărului biblic, așa cum ne este dat să constatăm că suntem la atâtea alte capitole? Cu alte cuvinte, s-ar putea ca textul scripturistic, pe care Biserica Ortodoxă Română l-a reeditat mereu de mai bine de 300 de ani și pe care îl folosește în activitatea ei misionară să fie cumva un text trunchiat, modificat, afectat în substanța sa, datorită incompetenței și arbitrariului traducătorilor?

Din tonul alarmant al autorului articolului menționat s-ar părea că așa stau lucrurile. Am fi oricum cel puțin originali în felul în care ne-am raportat la îndatorirea de a transpune în propriul nostru grai izvorul acesta atât de important al Revelației divine, care este Biblia.

Implicându-ne în discutarea acestei probleme, am dori să pornim de la o constatare pe care a făcut-o și autorul, cum că textul biblic s-a păstrat într-o dublă recenziune (variantă): textul masoretic (ebraic) și textul Septuagintei (grecesc). Biserica, în ansamblul ei (și cea răsăriteană și cea apuseană) le-a recunoscut oficial pe amândouă, deși există între ele destul de multe deosebiri.

Când s-a pus problema traducerilor ulterioare Septuagintei, deci a traducerilor creștine ale Bibliei, a fost utilizat când un text, când altul. Astfel, prima traducere, în latină, cunoscută sub numele de Itala și care datează din sec. II d.Hr., a fost făcută după textul Septuagintei. În schimb, Vulgata, a doua traducere în latină, din sec. V, s-a făcut după textul ebraic. Tot după textul ebraic s-a făcut și traducerea siriană Peschitto, din sec. II d.Hr. Dar traducerile egiptene (sec. III), gotică (sec. IV), etiopiană (sec. IV—VI) și slavonă (sec. IX) s-au făcut după Septuaginta.

Problema este asemănătoare și în privința celor mai multe traduceri moderne ale Bibliei, în diferite limbi. A fost utilizat când un text, când altul.

Traducătorilor Bibliei în limba română le-a fost mai accesibil textul Septuagintei și ca atare l-au folosit constant. Chiar și traducătorii Bibliei din 1936 tot textul Septuagintei l-au acceptat ca text de bază, numai că au recurs și la textul masoretic, în situațiile în care li s-a părut că textul grecesc este neclar și laconic. Considerentul de la care au pornit a fost acesta: Dacă ambele variante de text (ebraic și grecesc) sunt recunoscute ca valabile și e posibilă utilizarea și a unuia și a altuia, ca sursă primară pentru o traducere în oricare limbă, de ce n-ar fi permisă și utilizarea lor concomitentă, dacă în acest fel se poate pune la îndemâna credincioșilor un text al Bibliei cât mai complet.

De altfel, ei n-au săvârșit lucrul acesta după inspirația proprie, ci s-au conformat unor condiții ce li s-au impus prin contract, în care se prevedea explicit următoarele:

a) „Să traducă **din nou** textul Sfintei Scripturi a Vechiului și Noului Testament, dând Bisericii o traducere exactă, limpede, fără cuvinte anevoie de înțeles și într-o limbă cât mai îngrijită, păstrând nota arhaică a atât de frumoasei limbi a vechilor cazanii" (Ibidem, p. XXV).

b) „Să folosească drept **text de bază textul Septuagintei,** iar **textul ebraic,** precum și traducerile rusești, franțuzești, englezești și slave **să slujească pentru desluşirea, verificarea și îmbunătățirea** noului text românesc" (Ibidem).

Când traducătorii au preferat varianta mai lungă a textului ebraic, în acele părți unde textul grecesc era mai scurt, au avut în vedere posibilitatea **îmbunătățirii** textului românesc. Prin aceasta ei n-au introdus în Biblie un „corp străin", respectiv un text neautorizat și nerecunoscut de Biserică, ci au îmbogățit și au completat textul Septuagintei, pe care au lucrat, când au tradus Biblia, cu părți din textul ebraic. Scopul urmărit a fost strict misionar.

Determinată de un astfel de scop, Biserica noastră a recurs și la o altă modalitate de a oferi credincioșilor textul Bibliei și anume în varianta „Micii Biblii", care este o prescurtare a cuprinsului „Bibliei Mari", adică o selectare a esențialului, spre a-l face mai accesibil credincioșilor. Prin apariția acestei „Mici Biblii", adică prin tipărirea unei Biblii prescurtate nu s-a impietat asupra sacralității textului, acesta rămânând, în integralitatea sa, un tezaur al Bisericii. Credincioșii au înțeles lucrul acesta și ca atare au în casele lor și cinstesc deopotrivă „Biblia Mare" și „Mica Biblie". Să admitem prin urmare că și Biblia din 1936 ar constitui o modalitate a Bisericii Ortodoxe Române de a oferi credincioșilor ei Biblia, unica Biblie pe care o mostenește toată creștinătatea, dar care, iată, ni s-a transmis sub forma celor două variante de texte: masoretic și grecesc.

Ar fi acum momentul ca Biserica noastră să purceadă la reeditarea Bibliei în forma celor două variante: a unei traduceri după textul ebraic și a alteia după textul Septuagintei?

Dată fiind importanța documentului revelat în sine, o astfel de idee ar putea fi luată desigur în considerare.

Încredințați că în Biblie avem cuvântul revelat și inspirat al lui Dumnezeu, din evlavie față de acest cuvânt și din dorința de a-l oferi credincioșilor într-o formă cât mai fidelă față de cele două recenziuni sau variante, în care ne-a fost transmis (Din nefericire, nu putem vorbi de o fidelitate față de textul autograf, pentru că acesta nu s-a păstrat. Textul masoretic și cel grecesc sunt totuși variante, versiuni sau copii ale aceluia), s-ar putea porni spre realizarea celor două ediții concomitente, fără însă a vedea în lucrul acesta o revoluționare, după mai bine de 300 de ani, a unui domeniu al spiritualității ortodoxe românești, cum este cel al păstrării și transmiterii cuvântului lui Dumnezeu în limba bunilor și străbunilor noștri. Edițiile biblice anterioare, toate câte au apărut după 1688 încoace, rămân mărturii ale râvnei Bisericii pentru îndrumarea fiilor ei duhovnicești pe calea mântuirii, hrănindu-i și adăpându-i din izvorul curat și pururea viu al Scripturii. Faptul că în 1988 ea a reeditat cele două monumente de limbă și spiritualitate: Noul Testament de la Bălgrad (Alba Iulia) și Biblia de la București sau a lui Șerban Cantacuzino, grăiește de la sine despre valoarea de care se bucură acestea și odată cu ele toate edițiile biblice de până acum. Datorită condițiilor grele în care au apărut, fiecare dintre ele reprezintă o izbândă și un progres în așezarea vieții noastre sufletești pe temelia adevărului revelat.

Este adevărat că nici una dintre aceste ediții nu reprezintă textul standard al Bibliei în limba română. Atât vastitatea, cât și profunzimea cuprinsului Sfintei Scripturi, apoi dificultatea faptului că sursele după care au lucrat traducătorii au fost în două limbi mai greu accesibile (ebraica și greaca, în dialectul comun) au făcut să se perpetueze conștiința imperfecțiunii lucrului realizat, până în prezent. Constatarea pe care o face, în această privință, Dl. Cristian Bădiliță este întemeiată. Înaintea Domniei Sale însă au făcut aceeași constatare traducătorii înșiși și alți factori implicați în traducerea și tipărirea Bibliei în limba română. Astfel, încă frații Șerban și Radu Greceanu, traducătorii primei Biblii de la 1688, dau expresie acestei conștiințe când, adresându-se destinatarilor acelei Biblii, scriau în postfață: „Pre tine, pravoslavnice cetitoriu, cu umilință te rugăm, citind pre această sfântă și dumnezeiască carte, unde vei afla niscare lunecări în lucrul acesta al nostru, să nu bleastemi, ce, ca un bun și cu bună inimă, îndireptează, și nu ne pune întru ponos, ce iartă, că și noi suntem oameni asemene pătimași, ținuți în slaba fire carea nu lasă nici pre un om a rămânea fără greșală . . .".

Patriarhul Miron, apoi, spre a ne mai opri doar la o mărturie mai aproape de noi, constată, în prefața Bibliei din 1936, că traducerile de până atunci „aveau multe scăderi și mai ales multe locuri neînțelese, rău traduse" (Cuvânt înainte, p. XXV). Singura cale de a îndrepta lucrurile, în viziunea patriarhului, era confruntarea critică a textului românesc al Bibliei cu textele originale. De aici preocuparea, pe care a avut-o, chiar de la venirea sa în fruntea Bisericii Ortodoxe Române, de a înființa un „Institut biblic", în cadrul căruia să antreneze specialiști spre „a pune la îndemâna tuturor românilor întreaga Sf. Scriptură, într-o limbă românească viguroasă, care atât în ce privește redarea înțelesului adevărat, cât și în ce privește calitatea, să poată sta cu vrednicie alături de traducerile Bibliei, ce au alte popoare creștine" (Ibidem).

Acest „Institut biblic" a și fost înființat în 1922 și el există și azi.

Din nefericire, vremurile, care au urmat, au fost mereu potrivnice. Nu numai că n-a existat răgazul pentru a se lucra pe îndelete la traducerea și perfecționarea edițiilor biblice românești, dar a apărut chiar pericolul ca Biblia să mai poată fi reeditată. Succesorilor patriarhului Miron și mai ales celor de la 1948 încoace le-au trebuit multă răbdare și tenacitate spre a obține aprobare pentru a scoate câte o ediție a Bibliei, niciodată însă într-un tiraj corespunzător.

Acum, când lucrurile s-au schimbat, se poate reflecta și chiar e necesar să o facem, la realizarea unei sau unor traduceri ale Bibliei, care într-adevăr să poată sta alături de tot ceea ce s-a realizat remarcabil la alte popoare. Aceasta n-ar însemna altceva decât îmbinarea unor năzuințe din trecut cu cele din prezent. De altfel, „atelierul biblic" al Bisericii Ortodoxe Române n-a stat niciodată închis. El funcționează și azi, între altele și prin ceea ce ierarhul de la Cluj, I. P. S. Bartolomeu înfăptuiește de câțiva ani. Desigur că există loc pentru mai mult și pentru mai bine.

Pr. Prof. DUMITRU ABRUDAN

New Age și zeița „Slăbiciune"

„Adevărul există, dragul meu, dar nu există doctrina pe care tu o dorești, doctrina absolută, perfectă, care, singura, să-ți dea înțelepciunea". Așa se exprima Hermann Hesse, în romanul „Jocul perlelor de sticlă", anunțând astfel această generație a „copiilor din flori", adepți ai mentalității New Age.

Ce voia să spună Hesse? Că adevărul nu-i ceva care să se lase încătușat, nici închis într-o colivie sau în măsurile unor sisteme filosofice. De altfel, de la Platon la Hegel, de la Kant la Marx, căutătorii adevărului au sfârșit dintr-o extremă în alta. Și când au obosit, au deschis calea nihilismului, care, în loc să propună rezolvarea marilor probleme, le-a anulat pe toate.

Acesta-i substitutul marilor răspunsuri. Și-atunci, trăiască „Slăbiciunea", fiica nihilismului și zeița venerată a epocii noastre.

Cu o astfel de gândire, nemții au deschis calea amer canilor, cu al lor do-it-yourself, un fel de self-service, care inițial se limita la serviciile auto, iar în ultimul timp cuprinde chiar și sfera metafizicii, a marilor întrebări. Așa ia naștere New Age, „Noua Eră", a armoniei universale, a armoniei omului cu sine însuși și cu natura. O eră în care omul nu doar își construiește singur dumnezeul, ci el însuși se descoperă pe sine cu potențialități demiurgice. Cum scria James Redfield, în cunoscutul roman „Profeția lui Celestin", deja text sacru pentru New Age: „Am atins un punct al istoriei în care putem experimenta spiritualitatea noi înșine. Ca ființe umane, suntem la gradul maxim al evoluției și ne putem îndrepta direct spre Dumnezeu".

Este programul New Age-ului, această mentalitate ce-și creează singură religia, ce-și construiește singură dumnezeii. În plus, New Age înseamnă și muzică relaxantă (chiar dacă aceasta tinde să se identifice cu „zgomotul" însuși), înseamnă ecologie, înseamnă feminism, înseamnă modă nouă, și, mai ales, „un amestec hindo-creștino-mineralo-aromatico-astrologico-psihologic, presărat cu budism și științifico-fantastic" (după exprimarea lui Michele Genisio). Totul, încercând să răspundă golului inimii umane, în care „Dumnezeu a murit".

„Întrucât nu mai crede în nimic, omul de azi e dispus „să creadă în totul" (Chesterton). Nemaiîncrezându-se în religiile tradiționale, omul de azi se închină unui dumnezeu făcut-de-sine-însuși. De fapt, omul se încredințează propriilor sale mâini. New Age nu mai creează inchiziții și cruciade. Răul și-l face el însuși. Și întrucât, ca orice utopie, subevaluează răul, dorind să construiască raiul pe pământ, instaurează, de fapt, infernul. Gulag-urile și hiroshim-ele secolului nostru o demonstrează din plin. Se înlocuiește o utopie cu alta. Iar pericolul îl semnala deja Dostoievski, care, în secolul trecut, atrăgea atenția că orice adevăr care nu ia în considerație întregul potențial al răului e periculos și, chiar bazat pe bune intenții, poate deveni dezastruos. De aceea, adevărul trebuie să se bazeze pe Iubire, pe Iubirea întrupată, pe Hristos. „Dacă cineva mi-ar demonstra — zice Dostoievski — că Hristos e ceva diferit de adevăr și că, într-adevăr, adevărul ar fi în afară de Hristos, eu prefer să rămân cu Hristos, decât cu adevărul".

Din dimensiunea personală a Adevărului întrupat în istorie, din Hristos — Dumnezeul personal izvorăște puterea și sensul persoanei umane. Fără Hristos, viața omului modern este o adorație făcută zeiței „Slăbiciunii", negarea de sine a omului. Este varianta funestă pe care o propune mentalitatea New Age.

Ierom. Drd. IUVENALIE ION IONAȘCU

Duminica a II-a din Postul Mare

Evanghelia urmării lui Hristos sau calea întoarcerii sufletului către sine

În marea lor majoritate, sentințele rostite de Mântuitorul ni se prezintă ca o sfidare la adresa firii și a logicii noastre, iar unele dintre ele ne apar de-a dreptul scandaloase, contrariindu-ne și șocându-ne prin insolitul lor. Căci este la îndemâna fiecăruia dintre noi, că trebuie să ne preocupe propria persoană, dar ne vine foarte greu să înțelegem că de fapt este necesar să ne lepădăm de noi înșine, dacă vrem să ne mântuim. În aceeași ordine a lucrurilor, ne apare firesc și absolut normal să ne afirmăm reușitele și performanțele, și doar anevoie putem pricepe, că în realitate, nu cel ce se evidențiază pe sine, ci cel ce se păstrează în smerenie, acela va fi înălțat în fața lui Dumnezeu.

De bună seamă, seria acestor enunțuri aparent paradoxale ar putea continua încă mult timp. Să remarcăm, că în ultimă instanță, religia creștină în întregul ei ne apare ca o antilogică, raportată la modul nostru de a fi și de a gândi, în care, toate valorile lumii noastre sunt răsturnate și spulberate, ea apărându-ne ca o imensă provocare la adresa comodităților și a gratuităților de tot felul în care ne complacem.

Pericopa evanghelică rânduită a se citi în Duminica a doua din Postul mare (Mc. 8, 32—35; 9, 1), nu este decât un exemplu de gândire creștină, care contravine felului nostru de a ne înțelege pe noi înșine și lumea în care ne este hărăzit să trăim.

Prima dintre aceste învățături, este cea referitoare la libertate, la felul în care este pusă problema libertății în creștinism, prin care Mântuitorul ne arată că suntem liberi să facem ce și cum voim cu viața noastră. „Dacă voiește cineva să vină după Mine!", este chemarea, invitația prin care Dumnezeu ni se adresează ca unor parteneri liberi de a participa la dialog cu El. Că suntem liberi, și nimeni și nimic nu ne poate constrânge să mergem spre Dumnezeu, sau să ne mântuim în pofida voinței noastre, este evident pentru fiecare dintre noi. Întrebarea care se naște însă, este **cât și până unde** se întinde de fapt libertatea noastră? Pentru că sentimentul că dispui de o libertate absolută nu face decât să dea senzația de singurătate și înstrăinare, de amețeală și debusolare, de alunecare în abis. Mai mult, libertatea nelimitată sfârșește de cele mai multe ori tocmai în opusul ei, degenerând în cele mai grave forme de sadism și încălcare a libertății. Istoria a probat cu prisosință aceasta. Într-un studiu pertinent despre libertate în opera lui Dostoievski, filosoful rus N. Berdiaev evidenția și insista asupra riscurilor ce decurg din libertatea neîngrădită de nimic, și care atunci când este lipsită complet de criterii, poate degenera în fenomenele cele mai aberante, autonimicindu-se și preschimbându-se în opusul ei, corupând și distrugând.

Libertatea ne este dăruită de Dumnezeu, fără să fie însă lipsită de criterii sau termeni de alegere. Starea de libertate există doar în măsura în care ne raportăm la ceva „dacă nu există nimic deasupra omului, atunci nici omul nu există. Dacă libertatea nu are conținut și obiect, dacă nu există o legătură între libertatea umană și cea divină, atunci libertatea nu există. Dacă omului îi este permis totul, atunci libertatea lui se preschimbă în robie de sine, iar robia de sine îl distruge pe om" (N. Berdiaev, Filosofia lui Dostoievski, p. 48). Libertatea nu este, și nici nu poate fi, doar o simplă noțiune lipsită de conținut, sau care există doar prin sine, ea există numai în măsura în care se raportează la acel ceva: „fără Dumnezeu, nu poate exista libertate. Iată adevărata libertate: să fii în Dumnezeu" (Cuv. Siluan Athonitul, Între iadul deznădejdii și iadul smereniei, p. 110).

Suntem creați să fim liberi, să ne decidem singuri destinul. Heidegger spunea că suntem „condamnați la libertate", că ni s-a lăsat capacitatea de a ne hotărî singuri spre ce anume dorim să mergem, dar în același timp, fără să ni se încalce libertatea, Dumnezeu ne indică **spre ce anume trebuie să mergem,** avertizându-ne permanent că a merge spre altceva decât spre El ne poate fi fatal „alege viața ca să trăiești" (Deut. 30, 19).

Dacă Dumnezeu ne-ar fi dăruit libertatea, fără să ne ofere și criteriile după care să ne orientăm, aceasta n-ar fi făcut altceva decât să indice absurditatea existenței umane. În lipsa criteriilor, libertatea este de neconceput, ar fi un non-sens, pentru simplul fapt că omul nu-și poate fi, și nici nu-și poate oferi singur repere, în consecință nici nu-și poate aprecia singur actele sale. Dar chiar și atunci când ni ce indică scopul pentru care ni s-a dăruit libertatea, ni se lasă nouă capacitatea să ne orientăm și să aleg m. Chiar și-n cele mai delicate situații, suntem doar ajutați să ne înțelegem pe noi înșine și sensul pentru care am fost creați, pentru că mai presus de toate „suntem condamnați, nu la libertate, ci **condamnați la sens,** ceea ce vrea să spună că omul este chemat să descifreze sensul existenței, sensul înaintea libertății însăși" (P. Evdokimov, Vârstele vieții spirituale, p. 34).

Atunci când Mântuitorul ne spune „dacă voiește cineva . . .", iar noi nu voim să mergem după El, aceasta nu înseamnă că El ne aprobă și este mulțumit de opțiunea noastră, ci doar că Dumnezeu cu fiecare ființă umană pe care o aduce din neființă, își asumă de fapt un risc, riscul creării unui nou subiect liber „aceasta devenind culmea actului său creator. Libertatea divină este împlinită prin crearea acestui risc suprem: o altă libertate" (V. Lossky, Introducere în teologia ortodoxă, p. 68).

Finalmente, libertatea umană nu există decât în măsura în care se raportează la Dumnezeu, ea fiind în esența ei transcendentă „își are originea altundeva, este oferită ca un dar împărătesc, desemnând net pe Dăruitor, mărturisind cu putere despre existența lui Dumnezeu" (P. Evdokimov, op. cit., p. 34), dar se definește în egală măsură și prin raportare la semenii noștri, căci libertatea mea se întinde doar până acolo unde întâlnește libertatea celorlalți, și încetează în momentul în care îi lezează libertatea semenului, de aceea omul poate sesiza cel mai bine sensul adevărat al libertății doar atunci când iubește, pentru că în esența ei „libertatea este iubire" (N. Berdiaev, Sensul creației, p. 30).

Celor care își asumă libertatea în acest fel și voiesc să-L urmeze pe Hristos, li se adresează apoi îndemnul **„să se lepede de sine".** Într-o accepțiune imediată, prin **sine** înțelegem totalitatea caracteristicilor care ne disting și ne fac să fim atât de deosebiți de ceilalți, de inconfundabili, pentru că fiecare dintre noi își are un ceva specific al său-sinele său. Privit în acest context, „a te lepăda de sine" ar însemna să te lepezi de tot ceea ce-ți este mai specific, cu alte cuvinte de tot ceea ce te definește și te deosebește ca persoană unică și irepetabilă.

Dar, dacă am înțelege lepădarea de sine doar în acest fel, aceasta n-ar face decât să indice o anumită absurditate a religiei creștine, căci această sentință vine în contrazicere cu o alta rostită de Mântuitorul, și prin care se afirmă tocmai contrariul, și anume că sinele trebuie iubit (Mc. 19, 1[illegible]). În acest fel, suntem aruncați într-o situație aparent fără logică și fără ieșire,

(Continuare în pag. a 5-a)

Pr. NICOLAE STOIA

Patriarhul Nicodim

La 50 de ani de la trecerea sa la cele veşnice

De multe ori uităm îndemnul Sfântului Apostol Pavel de „a ne aduce aminte de mai-marii noştri care ne-au grăit cuvântul lui Dumnezeu" (cf. Evr. 13, 7). Aşa este cazul şi cu adormitul întru fericire patriarhul Nicodim. Drept aceea, să ne aducem aminte de el şi de faptele lui măcar acum, când se împlineşte o jumătate de veac de la trecerea lui din această viaţă.

Cine a fost patriarhul Nicodim? Era un fiu al Moldovei, născut într-o casă de binecredincioşi creştini din satul Pipirig, din judeţul Neamţ, la 6 decembrie 1864. Potrivit tradiţiei noastre, i s-a dat numele Sfântului Ierarh Nicolae, care se prăznuieşte în această zi. Trăind în preajma marilor mânăstiri din ţinutul Neamţ, având el însuşi rude în aceste mânăstiri, nu este de mirare că îndată după terminarea şcolii primare a intrat ca „frate" în schitul Pocrov şi apoi la mânăstirea Neamţ. Cu sprijinul mânăstirii, a făcut studii teologice în Seminarul „Veniamin" din Iaşi, între anii 1882—1890, după care mitropolitul Iosif Naniescu al Moldovei l-a trimis la Academia duhovnicească din Kiev, unde a studiat între anii 1890—1895. Într-una din vacanţe, în 1894, s-a călugărit la mânăstirea Neamţ, primind numele Nicodim şi a fost hirotonit ierodiacon la Iaşi de către mitropolitul Iosif. După terminarea studiilor la Kiev, a fost numit predicator la catedrala din Iaşi (1895), hirotonit preot-ieromonah (1896) şi, în curând, hirotesit arhimandrit şi numit vicar al Arhiepiscopiei Iaşilor (1898—1902). Dar după moartea mitropolitului Iosif, în 1902, a fost nevoit să plece la Galaţi, ca vicar al eparhiei Dunării de Jos, păstorită pe atunci de episcopul Pimen Georgescu; în anul următor i s-a încredinţat şi conducerea Seminarului „Sfântul Andrei" din Galaţi.

În 1909, după alegerea lui Pimen Georgescu ca mitropolit al Moldovei revine la Iaşi în calitate le arhiereu-vicar cu titlul „Băcăuanul". N-a deţinut mult timp această funcţie, căci la 3 martie 1912 era chemat la o slujire şi mai înaltă, cea de episcop eparhiot la Huşi, scaun ilustrat de mari ierarhi, ca Mitrofan, Inochentie, Iacob Stamati sau Veniamin Costachi, fiind înscăunat la 3 martie 1912. A păstorit acolo aproape 12 ani, într-o perioadă dramatică din istoria noastră, când România intrase în războiul pentru întregirea neamului.

Ca episcop de Huşi, în toamna anului 1917, Sfântul Sinod l-a delegat să reprezinte Biserica noastră la un mare Sinod al Bisericii Ortodoxe Ruse, întrunit la Moscova, în cadrul căruia s-a hotărât reînfiinţarea Patriarhiei ruse şi a fost ales noul patriarh Tihon, cel care avea să pătimească atât de mult sub regimul sovietic care va prelua curând puterea în Rusia.

Unirea Basarabiei cu România (27 martie 1918) ,urmată de retragerea ultimului ierarh rus din scaunul de arhiepiscop al Chişinăului, au dus la numirea lui Nicodim Munteanu ca „locţiitor de arhiepiscop" la Chişinău, la 14 iunie 1918. Ca unul care cunoştea limba rusă, dar mai cu seamă situaţia politică şi bisericească din fosta Rusie ţaristă, noul cârmuitor al Bisericii basarabene a luat primele măsuri în vederea „românizării" vieţii bisericeşti din această parte de ţară: introducerea limbii române la Centrul eparhial şi Seminarul teologic, înlocuirea unor egumeni ruşi şi ucraineni de la conducerea mânăstirilor şi altele. A îndeplinit această misiune până la 31 decembrie 1918, când s-a reîntors la eparhia sa.

Încă din primii ani de activitate la Iaşi şi apoi la Galaţi, arhimandritul Nicodim a început o serie de traduceri şi prelucrări de opere teologice ruseşti în româneşte, vom menţiona o parte din ele la locul potrivit. În orice caz, prodigioasa sa activitate cărturărească a dus la alegerea lui ca membru de onoare al Academiei Române (15 octombrie 1918), iar Facultatea de Teologie din Cernăuţi l-a proclamat „doctor honoris causa" în 1920.

La 31 decembrie 1923, episcopul Nicodim s-a retras din scaunul de la Huşi, stabilindu-se în mânăstirea sa de metanie, la Neamţ, pe care o va cârmui în calitate de stareţ. În această nouă slujire, va înfiinţa un Seminar monahal în mânăstire, în 1925, care se va muta apoi la Cernica, a redobândit o parte din averea mânăstirii „secularizată" în 1863, a ridicat noi clădiri, a reluat activitatea editorială, tipărind peste o sută de lucrări, majoritatea traduse sau prelucrate de el.

La 23 ianuarie 1935, marele Colegiu Electoral Bisericesc l-a ales în scaunul vacant de mitropolit al Moldovei şi Sucevei, ilustrat în veacurile trecute de Iosif I, Teoctist I şi II, Grigorie Roşca, Anastasie Crimca Varlaam, Dosoftei, Veniamin Costachi şi Iosif Naniescu. N-a păstorit aici decât patru ani, căci la 30 iunie 1939 era ales ca al doilea patriarh al Bisericii noastre, urmându-i ardeleanului Miron Cristea (†6 martie 1939).

Păstorirea lui ca patriarh s-a desfăşurat într-o perioadă grea din istoria ţării noastre, în anii celui de al doilea război mondial şi în anii imediat următori care au dus la instaurarea unui regim totalitar-ateu de tristă amintire. În toamna anului 1946 a condus o nouă delegaţie a Bisericii noastre la Moscova, iar în mai-iunie 1947 a primit vizita patriarhului Alexei „al Moscovei şi a toată Rusia", însoţit de o delegaţie. Tot în anii patriarhatului său, a ctitorit o monumentală biserică în satul natal, Pipirig.

În ultimii săi ani de păstorire, se începuse prigoana împotriva unor slujitori ai Bisericii, prin arestări şi condamnări, prin pensionarea abuzivă a unor ierarhi, prin suprimarea unor publicaţii bisericeşti.

Patriarhul Nicodim a închis ochii la 27 februarie 1948, fiind îngropat în catedrala patriarhală din Bucureşti, alături de înaintaşul său în scaun, Miron Cristea. Urmaşul său, Iustinian Marina, devenit locţiitor de patriarh (ales apoi patriarh la 24 mai şi înscăunat la 6 iunie) primea o grea moştenire, dar pe care — prin curajul şi tenacitatea lui — a reuşit să o consolideze, chiar în anii regimului care se instaura deplin în cursul aceluiaşi an 1948.

Aşa cum relatam mai sus, patriarhul Nicodim a fost unul din cei mai prolifici teologi din prima jumătate a veacului al XX-lea. A scris câteva lucrări originale, dar mai cu seamă a făcut traduceri şi prelucrări din literatura teologică rusă a veacului al XIX-lea şi începutul celui următor. Consemnăm doar câteva din acestea: **Şase cuvântări despre natură, 51 de cuvântări la Postul mare, Predici la sărbătorile împărăteşti, Cuvântări la sărbătorile Maicii Domnului, Predici despre căd rea lui Adam, păcat, moarte şi înviere,** toate după arhiepiscopul Inocenţiu al Odessei; **Cuvântări apologetice asupra adevărurilor fundamentale ale religiunii creştine ortodoxe,** după arhiepiscopul Sergiu de Vladimir; mai multe volume de predici catehetice ale preotului Constantin Stratilatov; lucrările lui A.P. Lopuhin: **Istoria biblică a Vechiului Testament** (4 vol.) şi a **Noului Testament** (2 vol.), lucrarea protoereului Serghie Certfericov despre **Paisie, stareţul mânăstirii Neamţ,** lucrările preotului Grigorie Petrov: **Pe urmele lui Hristos, Viaţă de seminar, Un păstor model**; câteva broşuri după Lev N. Tolstoi.

Tot din ruseşte, a tradus câteva din lucrările teologului englez F.W. Farrar: **Primele zile ale creştinismului** (3 vol.), **Viaţa lui Iisus Hristos** (2 vol.), **Viaţa şi opera Sfântului Apostol Pavel** (3 vol.), **Viaţa şi operele Sfinţilor Părinţi şi Învăţători ai Bisericii** (3 vol.), Majoritatea acestor cărţi au apărut în tipografia de la Mânăstirea Neamţ, în colecţia „Seminţe evanghelice pentru ogorul Domnului", iniţiată de el. O bună parte din ele au cunoscut mai multe ediţii.

În 1913 — împreună cu arhim. Iuliu Scriban şi preotul Pavel Savin — au realizat **Mica Biblie,** reeditată apoi mereu. În 1936 a tipărit, la Neamţ, în colaborare cu profesorul I.D. Ştefănescu, **Biblia ilustrată,** prima lucrare de acest gen la noi. În ediţia sinodală a **Bibliei** din 1936, 24 de cărţi din Vechiul Testament erau traduse de el (celelalte de Gala Galaction şi Vasile Radu). Ca patriarh, a iniţiat o nouă ediţie sinodală a **Bibliei,** în 1944, în care 51 de cărţi erau traduse de el (24 din Vechiul Testament şi cele 27 ale Noului Testament), după Septuaginta şi anumite ediţii slave, iar restul de ceilalţi doi mari traducători. **Noul Testament,** în versiunea lui, a fost tipărit în cinci ediţii, iar **Psaltirea,** în patru ediţii.

Aşadar, patriarhul Nicodim rămâne în istoria Bisericii noastre ca o mare personalitate, mai cu seamă a vieţii culturale. De aceea, i-am şi închinat rândurile de faţă, ca smerit omagiu de cinstire, acum la împlinirea a 50 de ani de când Dumnezeu l-a chemat la Sine. Să-i fie pomenirea din neam în neam!

Pr. Prof. MIRCEA PĂCURARIU

Învăţătură evanghelică despre rugăciune

Întreaga viaţă de pe pământ a Mântuitorului Hristos a fost o rugăciune închinată lui Dumnezeu-Tatăl şi biruinţei lui în lume. Alături de pilda vieţii sale de rugăciune — cu fapta — prin Evanghelia sa Mântuitorul a dat lumii şi învăţătura Sa despre rugăciune, propovăduită cu cuvântul. Aceasta din urmă este în deplină concordanţă cu pilda vieţii Sale.

În Predica de pe Munte a început Iisus învăţătura despre rugăciune prin arătarea părţii negative. Pentru că rugăciunea este vorbire a omului cu Dumnezeu, săvârşită între sufletul omului şi Dumnezeu, ea nu trebuie să fie făcută spre a fi văzută de oameni, cum obişnuiau fariseii. De preferinţă, acestora le plăcea să se roage prin colţurile uliţelor, stând în picioare, ca să se arate oamenilor (Matei 6, 5). Păzind „pravila la vremea hotărâtă a ei" (Ieşire 13, 10), dacă pe farisei i-a surprins ora rugăciunii pe cale, n-au stat la îndoială să-şi pună semnele specifice şi să se roage în colţurile străzilor, în văzul a cât mai multă lume. O astfel de rugăciune nu era un rod al necesităţii interne a sufletului, ci de dragul de a fi văzuţi şi lăudaţi de oameni. Pentru lipsa de concordanţă între interiorul sufletului lor şi modul în care ei se arătau în faţa lumii, numiţi au fost a fi făţarnici. Laudă luând de la oameni, pentru astfel de rugi care nu s-au înălţat la tronul ceresc, n-au mai fost îndreptăţiţi la răsplată şi de la Dumnezeu (Gheorghiu V., Sf. Evanghelie după Matei, cu comentar, vol. II, Cernăuţi, 1927, p. 246—247).

O altă latură negativă, reliefată în învăţătura despre rugăciune, se referă la rugăciunea păgânilor. „Când vă rugaţi, nu spuneţi multe ca păgânii, că ei cred că în poliloghia lor vor fi ascultaţi, deci nu vă asemănaţi lor" (Matei 6, 7—8). Păgânii aveau zei care erau lucruri moarte, închipuiri omeneşti, aşa că nu erau în stare nici să asculte şi nici să le împlinească cererile. Păgânii rosteau rugăciuni îndelungi, crezând că astfel vor fi auziţi şi-i vor determina pe zei să le îndeplinească rugile. Pe muntele Carmel, slujitorii lui Baal s-au rugat de dimineaţa până la amiază, să aducă foc asupra viţelului de jertfă, dar în zadar. „Strigaţi cu glas tare, căci el este dumnezeu! — le-a zis proorocul Ilie —. Poate se îndeletniceşte cu ceva, sau s-a dus încotrova, sau călătoreşte, sau doarme, ca să se trezească din somn" (I Regi 18, 26—27). După cuvântul Ap. Pavel: „Nu trebuie să credem că Dumnezeirea este asemenea cu aurul, sau cu argintul, sau cu marmora cioplită de meşteşugul şi de închipuirea omului... Dumnezeu nu e departe de fiecare dintre noi" (Fapte 17, 27 şi 29). „El ştie de ce aveţi trebuinţă mai înainte ca să cereţi voi de la El" (Matei 6, 8). Nu prin vorbă multă îl va determina omul pe Dumnezeu ca să-i împlinească cererea; esenţial este ca rugăciunea să izvorască din adâncul sufletului lui.

În templu, fariseul din parabolă a ocupat locul dinainte şi cu ţinută îngâmfată — stând drept — nu şi-a recunoscut nici un păcat. Mai mult decât atât, a aruncat cuvinte de dispreţ faţă de vameşul ce se ruga în apropiere, socotindu-l a fi păcătos. S-a lăudat către Dumnezeu, că posteşte de două ori pe săptămână şi dă zeciuială din ce agoniseşte. El este exemplul tipic al fariseului mândru şi făţarnic, total lipsit de evlavie şi smerenie. Fără simţământul de căldură sufletească, specifică stării de rugăciune, fariseul a ţinut doar să fie văzut şi lăudat de oameni. Pretinsa lui rugăciune n-a putut străbate cerurile spre a fi ascultată de Dumnezeu. El şi-a luat plata şi lauda de la oameni şi n-a mai primit răsplată din partea lui Dumnezeu.

O, dar cu ce zbucium al inimii şi bătându-şi pieptul, vameşul de departe stând, neîndrăznind să-şi ridice ochii spre cer, se ruga, zicând: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului" (Luca 18, 10—14). Recunoscându-şi păcatele şi puţinătatea vredniciei sale, cu ce cucernicie şi adâncă smerenie a implorat el milostivirea şi ajutorul lui Dumnezeu! O astfel de rugăciune făcută cu toată căldura şi devotamentul, răzbate până la tronul ceresc şi este satisfăcută şi în ceasul de acum, precum şi în veacul ce va să vie, la arătare. Este firesc deci, ca vameşul să se fi întors mai refăcut sufleteşte — mai îndreptat — la casa sa, decât fariseul.

Pentru ca rugăciunea să fie ascultată şi împlinită de Dumnezeu, i se cere omului să se ferească de privirile oamenilor. „Tu când te rogi, intră în cămara ta şi închizând uşa ta roagă-te Tatălui tău celui într-ascuns şi Tatăl tău, care vede într-ascuns, îţi va răsplăti ţie" (Matei 6, 6). În liniştea camerei, îi este propice omului să se roage cu toată smerenia, neconturbat de nimeni. Dumnezeu este duh şi pătrunde toate; nimic nu-i rămâne ascuns şi-i va răsplăti celui ce se roagă, după mare mila sa. Aceasta nu însemnează că Mântuitorul ar fi împotriva cultului divin public; este însă împotriva tendinţei de a se închina spre a fi văzut de oameni. În comun se realizează unitatea sufletească între toţi cei ce se roagă şi se înalţă rugăciunea ca din partea unuia singur. Mântuitorul însuşi a luat parte la cultul de la templu şi izgonindu-i pe zarafi şi pe negustori, cu cuvintele proorocului Isaia (56, 7), a grăit: „Casa mea, casă de rugăciune se va chema..." (Marcu 11, 17).

La fântâna lui Iacob, din Sihar, Iisus i-a spus femeii samaritence că „Duh este Dumnezeu şi cei ce i se închină lui cade-se să i se închine în duh şi în adevăr" (Ioan 4, 24). Expresiunea, „rugăciunea în duh", se opune rugăciunii pur exterioare şi verbale, iar „rugăciunea în adevăr", se opune unei rugăciuni false. Prin aceste cuvinte, Mântuitorul condamnă fariseismul epocii sale şi al tuturor timpurilor, care se mulţumeşte cu o rugăciune materială, constând din formule care se repetă în mod mecanic. Aceasta este reprobarea rugăciunii rostite de pe vârful buzelor şi de lăudăroşenie, ca rugăciunea fariseică. Fiind o înălţare, un strigăt al sufletului către Dumnezeu, rugăciunea trebuie să izvorască din adâncurile conştiinţei. În rugăciunea adevărată, ca a vameşului, omul interior este cel care se roagă.

Rugăciunea fariseică, combătută de repetate ori de Domnul Hristos, se regăseşte la sectari, în lumea modernă şi contemporană. Asemeni fariseilor, sectarii se socotesc a fi desăvârşiţi împlinitori ai legii. După cum spune Elena White, în cartea sa „Calea către Hristos" (Budapesta, 1896, p. 129), pentru sectari nici un loc nu este nepotrivit spre a-şi îndrepta rugăciunea către Dumnezeu. Nimic nu ne poate opri, ca să ne îndreptăm inimile noastre în rugăciune călduroasă către Dumnezeu. În zgomotul străzilor, în mijlocul ocupaţiunilor şi afacerilor noastre de toate zilele, ne putem ruga lui Dumnezeu şi să implorăm ajutorul divin.

Sectarii au adoptat această comportare fariseică faţă de rugăciune, pe motiv de oportunitate. Şi se oferă astfel prilejul de a fi luaţi în seamă şi lăudaţi de oameni — condiţii favorabile spre a câştiga aderenţi la secta lor. Se poate vorbi deci despre unii care pretind a fi zeloşi şi minuţioşi împlinitori ai cerinţei de a se ruga, făcând aceasta din mândrie deşartă, bătătoare la ochi şi spre a fi admiraţi de lume.

Pentru creştinul cucernic al zilelor noastre rămâne constatarea, că sentimentele de aroganţă şi mândrie, prezente în rugăciunea făţarnicilor în genere, nu-şi găsesc motivarea în starea de adevărată convorbire a omului cu Dumnezeu. Dimpotrivă, adânca smerenie a vameşului din Evanghelie stăruie peste veacuri ca model clasic pentru sincera concentrare sufletească la rugăciune. În consecinţă, neîndoielnic este adevărul confirmat al sentinţei biblice (de la Luca 18, 14), care ne spune că „tot cel ce se înalţă pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine se va înălţa".

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Evanghelia urmării lui Hristos

(Urmare din pag. a 3-a)

căci o dată ni se spune că sinele trebuie lepădat, iar apoi, că acelaşi sine trebuie iubit. Luate în mod separat, cele două sentinţe, îşi au fiecare logica lor şi ne sunt accesibile, dar în momentul când le alături şi vrei să le judeci împreună, ele nu numai că ne apar de neînţeles, dar riscă să nu mai aibă nici o noimă, deconcertându-ne total.

Contradicţia este totuşi una de suprafaţă, căci dacă vom privi lucrurile în profunzime, vom vedea că de fapt ele se întregesc, mai mult chiar, ele se presupun şi se dovedesc complementare. Important este ca noi să înţelegem bine la ce se referă Mântuitorul atunci când ne îndeamnă să ne lepădăm sinele, şi la ce anume se referă atunci când ne spune să-l iubim. A cunoaşte sensul sinelui, presupune ca mai întâi să înţelegem sensul existenţei umane, care nu poate fi concepută sau înţeleasă doar ca o entitate de sine stătătoare. Omul poate fi înţeles doar în măsura în care se raportează la Dumnezeu, el dobândind cu adevărat sens abia din momentul în care se recunoaşte pe sine în acest fel. Sinele defineşte deci, ceea ce are omul mai specific, mai intim în fiinţa lui, chipul lui Dumnezeu, de aceea el este de neconceput în afara lui Dumnezeu. Cu cât se apropie mai mult de Dumnezeu — izvorul şi temeiul existenţei sale, cu atât el se apropie de adevărata-i identitate, şi cu cât se îndepărtează de Dumnezeu, cu atât se îndepărtează de fapt de sine „când îl neagă pe Dumnezeu, omul se neagă pe sine însuşi şi se autodistruge" (P. Nellas, Omul, animal îndumnezeit, p. 23). Înţeles în acest fel, sinele este ceea ce ne leagă şi ne uneşte cu Dumnezeu, ceea ce avem mai în comun cu El — miezul fiinţei noastre.

Îndemnându-ne să ne lepădăm sinele, Mântuitorul nu ne cere să ne desconsiderăm propria persoană, sau să ne dispreţuim, ci doar să ne reconsiderăm părerea despre noi înşine, să ne privim pe noi înşine prin Dumnezeu, debarasându-ne de falsa părere care ne face să susţinem că putem exista doar prin noi înşine. Ne îndeamnă, cu alte cuvinte, să intrăm în adevărata ordine a lucrurilor, în sensul lor real, şi să ne vedem în adevărata noastră realitate. Suntem doar când suntem în Dumnezeu, spune Fer. Augustin, şi nu suntem, pentru că nu suntem ca Dumnezeu. Existăm doar când existăm prin Dumnezeu, dar nu vom putea ajunge niciodată la plenitudinea existenţei, pentru că nu avem capacitatea de a-L cuprinde în totalitate în existenţa noastră.

A te lepăda de sine înseamnă să găseşti mereu resurse în tine pentru a putea răspunde la chemarea lui Dumnezeu, care vrea să te împlineşti pe tine prin El. Dumnezeu nu vrea să fim lipsiţi de personalitate, sau să renunţăm la ceea ce ne este mai specific, sau să cădem în desconsiderarea de sine, ci doar să ne degajăm de acea falsă părere şi să recunoaştem că nu ne putem împlini decât în măsura în care suntem în Dumnezeu.

Din această perspectivă, lepădarea de sine şi iubirea de sine, nu ne mai pot apărea ca fiind de neconciliat, căci finalmente ele exprimă unul şi acelaşi adevăr „numai prin această iubire de sine, omul înţelege pe Dumnezeu ca fiind **Viaţa vieţii** lui, ca fiind acel **Tu** dorit în chip absolut, în care se află pe sine, îşi află plinătatea şi fericirea sa, îşi află eul său uman creat după chipul şi asemănarea Dumnezeului iubirii. Persoana umană este iubire de sine şi **de aceea** este iubire de Dumnezeu; este iubire de Dumnezeu şi **de aceea** este iubire de sine, este recunoaşterea ca fiind purtătoare a harului dumnezeiesc al cunoaşterii şi al înălţării spre plinătatea vieţii" (Al. Schmemann, Euharistia, p. 192).

Aidoma unui examen în care după ce ai trecut de o probă, urmează deîndată o alta şi mai dificilă, la fel, celor care sunt dispuşi să-L urmeze pe Hristos liberi, li se pune înainte o altă probă şi anume **„luarea crucii".** În gândirea Mântuitorului, acest îndemn nu are sensul de a lua pur şi simplu o cruce pe umerii tăi şi apoi să pretinzi că în acest fel îi împlineşti porunca. S-au întâmplat şi astfel de situaţii aberante, care vin dintr-o înţelegere mult prea îngustă a acestei porunci, prin care, cei ce procedează astfel nu fac decât să răstălmăcească şi să denatureze învăţătura creştină. Nu la astfel de situaţii se referă Mântuitorul.

Un prim înţeles pe care-l are în vedere Hristos, este acela al asumării condiţiei noastre pământeşti, a destinului care ne-a fot hărăzit fiecăruia dintre noi. Dar nu acceptarea lui în resemnare, ci căutând să faci tot ceea ce-ţi stă în putinţă să te înscrii, să ajungi cât mai aproape de scopul pentru care ai fost creat. Chiar şi suferinţa, şi moartea, suntem îndemnaţi să le primim cu încredere în Dumnezeu, ele fiind în fapt mijloace care trebuie să ne deschidă şi să ne apropie cât mai mult de El. Altfel, ele se vor dovedi absurde.

În sensul său cel mai spiritual însă, crucea este semnul jertfei de sine, fără de care nu putem urca spre Dumnezeu. Aceasta e singura cale, nefiind o altă cale către împărăţia lui Dumnezeu, decât cea a jertfei permanente, a permanentei depăşiri de sine „jertfa de sine este ieşirea eului din egoitatea lui izolată; deschiderea mea în faţa ta. Dar această ieşire din sine înseamnă recunoaşterea lui Dumnezeu, autolimitarea eului, punerea lui la dispoziţia lui Dumnezeu" (Pr. D. Stăniloae, Iisus Hristos sau restaurarea omului, p. 250).

A accepta crucea este de fapt intrarea în sens, înscrierea în sensul lui Dumnezeu, de aceea consecinţa logică care decurge din luarea crucii este **urmarea lui Hristos.** A spune că accepţi crucea dar a nu urma pe Hristos este o răstălmăcire a învăţăturii Sale. Orice acceptare a crucii căreia nu-i succede o „urmare a lui Hristos", este de fapt o denaturare, o pervertire a acestei învăţături. A urma lui Hristos nu este doar o simplă imitare exterioară şi mecanică a Lui, ci întoarcerea spre propria noastră interioritate, descoperirea chipului lui Dumnezeu în noi şi evidenţierea cât mai pregnantă a acestui chip. Trăirea **în** Hristos, şi nu o urmare a lui Hristos, aşa cum propun occidentalii. Fiind creat după chipul lui Dumnezeu, omul nu poate exista decât în măsura în care doreşte să se facă tot mai asemenea cu El, pentru că, spun Sf. Părinţi, persoana umană este orientată spre Arhetipul său. În afara acestui sens, în afara dorinţei de a se înscrie şi păstra în acest sens, omul este condamnat să eşueze în nefiinţă, iar viaţa lui nu şi-ar mai avea nici o justificare, nici o valoare „viaţa e devenire **spre** Hristos şi **cu** Hristos. Fără Dumnezeu, omul nu e decât un simplu nimic, o posibilitate. Prin întruparea lui Hristos, omul iese din neant, devine ceva. Trăind, el moare, şi murind trăieşte" (L. Karsawin, în I. Gh. Coman, Cuvântul trup s-a făcut, p. 304).

Atâta timp cât omul se va rezuma doar la sine, la a încerca să se explice doar prin sine, el va fi sortit dintru-nceput eşecului. Toate strădaniile sale de a se justifica şi înţelege în afara lui Dumnezeu, vor eşua finalmente în absurd, el fiind condamnat să trăiască drama neîmplinirii perpetue şi a unei veşnice căutări de sine, din care nimeni şi nimic nu-l va putea izbăvi.

A crede că-ţi poţi afla liniştea, şi-ţi poţi izbăvi sufletul din moarte, refuzându-L pe Dumnezeu, înseamnă să te condamni singur la nefiinţă. Privită doar sub aspectul său imediat, existenţa umană este lipsită de orice contur şi sens, nefiind decât materie amorfă. Ea dobândeşte contur şi definire, devine **ceva** doar în măsura în care se plasează şi se priveşte pe sine prin Dumnezeu. Nu există altă cale sau altă posibilitate de a ne înţelege, şi de a ne răscumpăra sufletul decât trăind în Hristos. Cel ce va nădăjdui doar în sine şi doar în valorile atât de precare ale lumii acesteia, şi nu se va lepăda de sine, acela îşi va pierde sufletul. Trăind doar pentru sine, omul se condamnă la nefiinţă, şi numai murind sieşi, depăşindu-se pe sine, dobândeşte viaţa cea adevărată şi veşnică.

A dori să-ţi mântuieşti sufletul, înseamnă să intri în adevărata ordine a lucrurilor, să renunţi la a crede că poţi exista doar prin tine, ci să te vezi pe tine prin Dumnezeu „acest suflet, nu numai că primeşte să-şi afle în altă parte decât în sine folosul şi scopurile sale, ci şi că, pentru a exista, se sprijină pe altceva decât pe sine însuşi, că, îndreptându-se spre Dumnezeu, îşi face din nesfârşit sfârşitul ţintei sale. Pierzându-se astfel, se va găsi, deoarece îşi va vedea cu o singură vedere, atât însuşirea sa proprie — neantul, cât şi raţiunea existenţei sale, chemarea pe care i-o face Dumnezeu" (P. Claudel, Un poet priveşte crucea, p. 135).

URME DIN TRECUT

Schitul (mănăstirea) Racoviţa

(JUDEŢUL SIBIU)

Prin aceste rânduri intenţionez să scot la iveală câteva date mai puţin sau chiar deloc cunoscute, privitoare la un schit, care a fiinţat în secolul al XVIII-lea, pe teritoriul localităţii Racoviţa din judeţul Sibiu.

Datele respective le-am cules pe parcursul a mai bine de 16 ani, perioadă în care am investigat numeroase arhive şi biblioteci din ţară, precum şi de peste hotare, în vederea întocmirii monografiei satului natal[1]. Cum în economia lucrării respective „schitului de sat în care legea veche afla adăpostire şi întărire"[2] nu am putut să-i acord decât doar câteva rânduri, consider că nu este lipsit de interes să revin în cele ce urmează asupra lui şi astfel să aduc şi eu pe această cale o modestă contribuţie la „marea istorie" a vieţii bisericii strămoşeşti, deziderat subliniat de către **Î. P. S. Dr. Antonie Plămădeală** în ziua de 27 iunie 1983, cu prilejul sfinţirii bisericii „Sfântul Nicolae" din Voila, judeţul Braşov.[3]

În ordinea cronologică, prima menţiune pe care o cunoaştem despre acest modest lăcaş datează din luna septembrie a anului 1761. Acum, episcopul Petru Pavel Aron înaintează o scrisoare vestitului general austriac demolator de schituri şi mânăstiri transilvănene, Adolf Buccow — probabil la cererea acestuia — prin care îl încunoştinţează că schitul de aci a fost făcut de către călugărul Oprea Doican, pe moşia proprie, practică întâlnită frecvent la acea vreme pe întreg cuprinsul Transilvaniei.[4] Se mai specifica în scrisoarea respectivă că întemeietorul lui „a fost la început, unit, a trecut apoi la neunire, s-a întors din nou la unire şi acum a trecut a doua oară la neunire.[5]

Din anul 1769, respectiv din ziua de 13 februarie, ne sunt cunoscute alte două menţiuni care ne întregesc cunoştinţele noastre de până acum privitoare la schit, numit în unele surse documentare şi drept „mănăstire".

Prima dintre acestea ne spune că la data respectivă el avea un singur călugăr, cu numele de Dănilă şi că acesta era unit.[6] A doua menţiune este mai cuprinzătoare şi potrivit ei acest călugăr numit acum „ieromonahul Daniil", „a vândut bisericii din Dridif un Minei cu 20 florini ungureşti, din care a iertat trei, ca cine va sluji pe dânsul să fie dator a pomeni acest nume mai sus-numit".[7]

În 22 februarie 1769, episcopul Atanasie Rednic, cu prilejul unei vizite canonice făcute la Racoviţa, a trecut şi pe la schitul călugărului Daniil, pe care îl consemnează a fi unit.[8]

Anul 1772 ne aduce o nouă ştire despre schitul racovican, pe care de data aceasta o datorăm istoricului blăjean Augustin Bunea. Ea este deosebit de preţioasă deoarece ne explică motivul pentru care acesta a scăpat de pârjolul lui Buccow din anii 1761—1762: a intervenit pentru salvarea lui însăşi episcopul Petru Pavel Aron, pe considerentul că schitul era „unit". În menţiunea sa, canonicul blăjean ne indică şi suprafaţa de teren pe care era aşezat acesta: 2×27 stânjeni,[9] adică vreo 30 de ari.

O altă menţiune de data aceasta din 1774, ne face cunoscut că acum în schit se nevoia un singur călugăr, cu precizarea că era „dubiae fidei",[10] adică de credinţă dubioasă . . .

În sfârşit, mai menţionăm că un cunoscut istoric al şcolilor transilvănene — fără să ne indice sursa — consideră acest schit drept „mănăstire-şcoală", ca multe altele din Transilvania din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea.[11]

Din succinta prezentare a surselor documentare publicate până în prezent şi cunoscute ca atare de către autor, desprindem faptul că acestea sunt nu numai lacunare şi adesea, contradictorii, dar şi incomplete, deoarece ele nu răspund la următoarele întrebări:

— care a fost anul edificării schitului respectiv?;
— cine au fost, de fapt, vieţuitorii lui?;
— în ce împrejurări şi-a încetat el existenţa? şi, în sfârşit,
— în ce loc a fiinţat el în hotarul satului?

La primele trei întrebări de mai sus, autorul a găsit răspunsurile în urma descoperirii unor documente revelatoare în acest sens, la Filiala Arhivelor Naţionale din Sibiu.[12] Este vorba despre un dosar cuprinzând cinci documente — trei în limba germană şi două în limba latină — toate legate de:

„Plângerea pe care Daniel Doican, popă-călugăr din Racoviţa a înaintat-o în 1781 împăratului Iosif al II-lea, la Viena" şi pe care, pentru importanţa sa sub toate aspectele, o reproducem în cele ce urmează, în întregime:

„Este prea bine cunoscut că Majestatea sa apostolică nu poate leza pe nimeni în drepturile sale, cu atât mai puţin a-l lipsi de acestea.

De aceea mă adresez Dumneavoastră, prezentându-vă lezarea mea în drepturi!

Mi-am ridicat în satul Racoviţa din Scaunul Sibiului, pe pământul moştenit, de 40 de ani, o capelă a unei sihăstrii, cu învoirea autorităţilor. Aici L-am slujit pe Dumnezeu fără a-i fi cuiva povară şi înaintea şi după militarizarea satului, generalul Siskovich[13] permiţându-mi să rămân pe pământul meu şi să perseverez în slujba mea închinată Domnului.

Acum nu ştiu în baza cărui ordin sunt deranjat în liniştea mea; din împuternicirea şi dispoziţia episcopului unit, Maior,[14] mi-au fost confiscate toate obiectele de cult, icoane, cărţi şi altele, ca şi clopotul obţinut din banii mei, pângărindu-mi-se locuinţa binecuvântată de Dumnezeu şi lipsindu-mă de obiectele de artă ce se cuvin urmaşilor după moartea mea.

Părinte drept!

Dacă totul s-a întâmplat dintr-o dispoziţie superioară şi anume ca sihăstriile să nu mai fie tolerate în ţară, atunci nu veţi încuviinţa să mi se ia toate acestea, fără despăgubire. Nu veţi admite aceasta, cu atât mai mult cu cât am o vârstă înaintată. De aceea, o rog cu veneraţie pe Majestatea voastră să dispuneţi fie de despăgubire, fie de o rentă anuală.

Rămân al Dumneavoastră umil supus, în speranţa de a găsi alinare,

Daniel Doican
Popă-călugăr din Racoviţa
Transilvania

. . . Nu ştim la ce dată din anul respectiv „suplica" plecată din Racoviţa a ajuns sub ochii împăratului „luminat". Destul că la data de 12 decembrie din acel an, aceasta, „din ordin preaînalt", a fost trimisă de către Camera Aulică Guvernului Transilvaniei, cu indicaţia ca cele reclamate de către petent să se cerceteze riguros şi în cazul în care ele se dovedesc a fi adevărate, ţinându-se cont că pe viitor — potrivit cunoscutului decret împărătesc din acel an, prin care s-au desfiinţat toate mânăstirile şi ordinele călugăreşti de pe întreg cuprinsul împărăţiei austriece[15] — schitul şi călugărul său nu se mai puteau tolera, eremitului să i se acorde o despăgubire „echivalentă şi dreaptă"!

Cu o promptitudine de invidiat pentru zilele şi vremurile noastre la data de 8 ianuarie 1782, „Înaltul Guvern Regal al Marelui Principat al Transilvaniei", a trimis la rândul său „plângerea" respectivă, spre cercetare, Comandamentului Suprem al Armatei Austriece din Transilvania, cu sediul la Sibiu, ţinându-se cont că Racoviţa fiind inclusă în „graniţa militară", era supusă numai jurisdicţiei autorităţilor militare.

În acest context al administraţiei de stat, atât de bine pusă la punct, la data de 22 ianuarie 1782, „General-Comando" din Sibiu a trimis „Dosarul" respectiv la „eşalonul inferior", adică la Comanda Regimentul I grăniceresc valah (român) de la Orlat, unitate militară din care făcea parte şi Compania a VII-a, ce-şi avea sediul în Racoviţa.

După numai trei săptămâni, respectiv la 12 februarie 1782, din cancelaria regimentului orlăţean pornea spre forul superior militar din Sibiu, sub semnătura comandantului său — colonelul Hannibal Sburlati — următorul

„Raport asupra reclamaţiei călugărului Popa Dănilă Doican din Racoviţa, referitoare la sihăstria sa confiscată, la bunurile şi obiectele ridicate, conform înaltei dispoziţii din 22 ianuarie, cum reclusione comunicatorul"

Pentru „dezvăluirile" sale, reproducem şi acest „Raport", în întregime:

. . . „Acest călugăr, Popa Dănilă Doican, şi-a ridicat după declararea comunei ca sat de graniţă, o sihăstrie pe pământul său, acceptată şi după militarizare. Pământuri nu mai avea de când a devenit eremit (sihastru), căci la ridicarea sihăstriei sale s-au împărţit pământurile între cei patru fraţi ai săi, lui rămânându-i doar grădina.

În ce priveşte lezarea adusă şi obiectele confiscate, aceasta are la bază următoarea situaţie:

Fiul unui grănicer din Racoviţa pe nume Barb, a retezat o salcie de lângă gard, sihastrul alungându-l şi urmărindu-l. Neputându-l ajunge, eremitul l-a ameninţat cu blestemul numit afurisenie, dând a înţelege că el deţine o anumită putere şi poate aduce necazuri prin blestem. La puţin timp după aceea, s-a întâmplat ca băiatul să se îmbolnăvească şi să sufere din cauza unor dureri mari provocate de o umflătură la gât. Părinţii respectivi credeau cu tărie că necazul lor se datora afuriseniei călugărului. La aceasta s-a adăugat şi faptul că la scurt timp a murit şi soţia lui Popa Radu,[16] îmbolnăvindu-se totodată mai mulţi oameni din sat.

Aceste fapte au impresionat într-atâta sufletele superstiţioase ale oamenilor încât aceştia au adresat o plângere episcopului unit, Grigore Maior. Acel episcop unit a sosit la Racoviţa la scurtă vreme după aceea, însoţit de vicarul general, şi a cercetat plângerea împotriva sihastrului, căutând să convingă oamenii că sihastrul nu deţinea nici o putere asupra lor, că decesele şi bolile înregistrate s-au întâmplat din cauze naturale.

Episcopul a vizitat capela eremitului, a ridicat scrierile (manuscrisele?) găsite, a distrus obiectele de cult găsite acolo, pe care sihastrul le-a cerşit de la bisericile valahe. I s-a permis acestuia să locuiască mai departe acolo, interzicându-i-se însă cerşitul şi impunându-i-se să lucreze alături de fraţii săi.

Episcopul a fost de acord să i se plătească eremitului câte 4 florini ungureşti, lunar, timp de 21 luni. Nu este justificată cererea acestuia privind clopotul, căci nu i s-a luat bunul moştenit, ci cel dăruit de bună voie de comandantul companiei, Kettner.[17] Eremitul a dispărut din Racoviţa imediat după plecarea episcopului unit şi nu a mai apărut până în momentul de faţă".

Parcurgând de acum „traseul" invers, la data de 26 februarie 1782, „Dosarul" respectiv a ajuns la Comandamentul suprem al armatei din Sibiu, cu recomandarea ca în cazul în care acest for nu este mulţumit cu cele cuprinse în „Raport", pentru amănunte „să-l interogheze pe Domnul episcop"! . . .

Pe baza celor două documente reproduse mai sus dar şi a altora depistate de către autor în alte fonduri arhivistice investigate, de acum suntem în măsură să dăm răspunsurile la întrebările puse, în ordinea lor:

— Schitul a fost ctitorit în anul 1741 de către călugărul Dănilă sau Daniel şi refăcut sau extins după 1765, anul cuprinderii Racoviţei în graniţa militară; Aşa stând lucrurile, ne vedem îndreptăţiţi să nu fim de acord cu afirmaţiile unor istorici sibieni care datează lăcaşul respectiv „de pe la sfârşitul secolului al XVI-lea".[18]

— Despre Oprea Doican face menţiune numai istoricul Zenovie Pâclişanu şi cei care l-au citat ulterior. Parcurgând însă conscripţiile vremii începând cu cea din 1698 şi sfârşind cu cele întocmite în 1765, am întâlnit mereu locuitori cu numele de Doik, forma veche pentru numele de Doican,[19] majoritatea dintre aceştia fiind conscrişi ca fiind călugări şi preoţi.

Cunoscuta conscripţie a episcopului Klein din 1733 consemnează şi ea în Racoviţa un preot „non unitus" cu numele de „Popa Opre",[20] care nu putea fi decât cel care ne interesează şi care, mai apoi, a fost nevoit să emigreze în Banat, împreună cu un nepot al său, omonim, preot, şi el, ca unul care n-a voit să îmbrăţişeze greco-catolicismul impus de către autorităţile habsburgice pentru toţi cetăţenii care urmau să rămână pe teritoriul graniţei militare. Daniil îi era frate şi în această calitate, făcând parte tot din cler, nu este exclus să-l fi ajutat pe acesta într-o formă sau alta în actul ctitoriei. Rămânând el în sat ca singur slujitor al schitului respectiv, ca să-l păstreze, n-a avut altă cale decât să se declare şi să-l declare, „unit"!! Că acţiunea sa a fost una de circumstanţă, se vede că nu a putut scăpa episcopului Maior, care, mai apoi, după câte am văzut, s-a grăbit să profite de prevederile decretului împărătesc din 1781[21]!

— În urma celor întâmplate, eremitul Daniel n-a mai aşteptat pomana împărătească şi umilit şi mâhnit în toate, şi-a părăsit ctitoria despre care nu am mai întâlnit nicăieri, nici o menţiune . . .

„Căutându-l" pe el însă, autorul i-a dat de urmă, în satul vecin, Sebeşu de Sus, unde, înspre pădure, la locul numit „Pleaşa", din dragostea pentru cele sfinte, el a mai avut tăria să înceapă să construiască un alt lăcaş de închinăciune, pe care n-a mai apucat să-l termine, deoarece a trecut în scurt timp în lumea dreptilor. I-a rămas însă acolo, amintirea, întruchipată într-un izvor numit până în zilele noastre, „Izvorul lui Doican".[22]

— Privitor la locul unde a fiinţat schitul evocat şi în care mod sigur s-au mai nevoit şi alţi călugări fie din neamul lor fie veniţi aci din altă parte, „dezlegarea ne-o dă toponimia, „arhiva unde se păstrează amintirea atâtor evenimente, întâmplări şi fapte mai mult sau mai puţin importante, care s-au petrecut de-a lungul timpurilor şi au impresionat într-un chip oarecare sufletul popular".[23]

Astfel, în imediata apropiere a vetrei satului, în partea sudică a ei, un mic trup de hotar se numeşte până în zilele noastre, „La Groapa Călugărului" sau „La Călugăru", tot aci existând şi o fântâniţă numită şi ea, „fântâniţa Călugărului".

Ştiindu-se că la vechile mânăstiri chiliile călugărilor erau aşezate în „gropi",[24] putem accepta că undeva pe acest teren, fie că a fost îngropat vreun călugăr, fie că a existat o astfel de chilie. De altfel, în literatura de specialitate este consemnat faptul că pe întreg cuprinsul ţării toponimele de acest fel indică urmele unei foste vieţi monahale, desfăşurate în aceste modeste lăcaşuri.[25]

Ca un argument în plus în sprijinul ipotezei noastre, aducem precizarea că şi în prezent trupul de hotar respectiv este tangent cu grădinile unor locuitori aparţinând unor familii de racoviceni implicate în istoria schitului — Doican, Cândea şi Barb! De asemenea, după tradiţia orală, pe la începutul secolului nostru în acest perimetru s-au găsit şi două comori.

. . . Au trecut peste 200 de ani de când sihăstria căreia i-am închinat rândurile de faţă, scăpată de urgia lui Buccow, şi-a încheiat existenţa prin răutatea unor oameni purtători de sceptru împărătesc şi de cârjă episcopală.

În actuala perioadă de renaştere bisericească ce însufleţeşte pe credincioşii bisericii noastre ortodoxe în a reface unele dintre vechile lăcaşuri de închinăciune ale înaintaşilor, respectiv fostele schituri şi mânăstiri,[26] îndrăznim a crede că într-un viitor, fie el şi mai îndepărtat, când cercetări de specialitate sau descoperiri întâmplătoare vor identifica cu precizie locul pe care s-a aflat modestul schit, racoviţeni cu evlavie şi cu respect faţă de cele sfinte, vor ridica pe vatra respectivă măcar o cruce sau o troiţă, întru amintirea înaintaşilor lor, vrednici apărători ai credinţei străbune!

CORNEL LUPEA

---

1 Vezi, C. Lupea, Racoviţa — monografia unei străvechi aşezări sibiene, Sibiu, 1955, 335 p.
2 N. Iorga, Istoria românilor din Ardeal şi Ungaria, Buc., 1989, p. 252.
3 „Mitropolia Ardealului", XXVIII, nr. 7—8/1983, p. 476.
4 Biserica Ortodoxă Română — Monografie album, Buc., 1987, p. 263—264.
5. Z. Pâclişanu, Vechile mânăstiri româneşti din Ardeal, în „Cultura creştină", VIII, nr. 7—8/1919, p. 163.
6 Idem.
7 N. Iorga, Studii şi documente, XIII, Buc., 1906, p. 93.
8 Z. Pâclişanu, 1. c., p. 163.
9 A. Bunea, Episcopii Petru Paul Aron şi Dionisie Novacovici, Blaj, 1902, p. 350.
10 Vezi supra, nota 6.
11 N. Albu, Istoria învăţământului din Transilvania până la 1800, Blaj, 1944, p. 142—143.
12 Vezi locul citat, fondul „Comandamentul general al trupelor austriece din Transilvania, dosar 2 a/1782.
13 Continuatorul generalului Buccow la înfiinţarea graniţei militare din Transilvania.
14 A păstorit la Blaj între anii 1772—1782.
15 Pentru problemă, vezi S. Duicu, Pe urmele lui Gheorghe Şincai, Buc., 1983, p. 71.
16 Este vorba despre preoul Radu Cândea, care a păstorit în sat între anii 1767—1782. Pentru amănunte despre el, vezi C. Lupea, Viaţa bisericească a racovicenilor, mss. dactilografiat, la autor, 1994, p. 125.
17 Acesta avea gradul de căpitan şi a fost comandantul Companiei a VII-a cu sediul în Racoviţa, între anii 1774—1786. Vezi lucrarea citată la nota 2, p. 40.
18 D. Jippa şi N. Nistor, Sibiul şi ţinutul în lumina istoriei, I, Cluj-Napoca, 1976, p. 214.
19 S. Paşca, Nume de persoane şi nume de animale din Ţara Oltului, Buc., 1936, p. 225.
20 A. Bunea, Din istoria românilor — Episcopul Ioan Inocenţiu Klein (1728—1751), Blaj, 1900, p. 383.
21 „Mitropolia Ardealului", XXXI, nr. 2/1986, p. 215.
22 N. Sassu, Monografia comunei Sebeşu de Jos, Braşov, 1980, mss. dactilografiat la Biblioteca „Astra" din Sibiu.
23 I. Iordan, Toponimia românească, Buc., 1963, p. 2.
24 Pentru problemă, a se vedea:
— L. Patachi, Biserica din Săcel şi slujitorii ei în ultimele două veacuri, în „Mitropolia Ardealului", V, nr. 9—10/1960, p. 677;
— V. Tohăneanu, Mânăstirea Brâncoveanu, în „Mitropolia Ardealului", X, nr. 7—8/1965, p. 534;
— S. Meteş, Viaţa bisericească a românilor din Ţara Oltului, Sibiu, 1930, p. 103.
25 „Mitropolia Ardealului", XXXIII, nr. 1/1988, p. 123—124.
26 Îndrumător bisericesc pe anul de la Hristos 1993, Sibiu, 1993, p. 15.

Sfânta Liturghie — lucrare teandrică şi prezenţă a împărăţiei cerurilor

Preotul începe Sfânta Liturghie cu cuvintele: „Binecuvântată este Împărăţia Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor" şi face semnul sfintei cruci cu Sfânta Evanghelie peste antimisul de pe Sfânta Masă. Această Împărăţie s-a deschis prin şi în Fiul lui Dumnezeu, iar credincioşii şi preotul înaintează spre ea „din lumea dezbinărilor egoiste de la spatele lor, spre unitatea lor în Sfânta Treime, ca spre ţinta lor finală, veşnică, dincolo de care nu mai e alta, căci ea va fi odihna noastră fericită, fără de sfârşit, în comuniunea dragostei eterne".[1]

Sfânta Liturghie nu este o imagine artistică şi nici reproducerea unei imagini, ci prefigurare a Împărăţiei lui Hristos împlinită în acest veac. Sfânta Liturghie urmăreşte unirea sufletului cu Dumnezeu, fiind „icoană" a mântuirii noastre, pentru că icoana în esenţa sa sacramentală aduce între noi o anumită prezenţă a lui Dumnezeu.

Revelaţie sensibilă a celor nevăzute Sfânta Liturghie e viaţă transfigurată şi înveşnicită, este „o sinteză sacră în care nemărginirea se oglindeşte în mărginit pentru a ne încredinţa că toată darea cea bună şi tot darul desăvârşit de sus este, pogorând de la Părintele luminilor".[2] Ea nu este dată spre contemplare exterioară, ci spre o prefacere morală profundă, ne este dată în vederea transfigurării sufletului nostru, deoarece urmăreşte unirea noastră cu Dumnezeu în Iisus Hristos.

Izvorul tuturor misterelor este Hristos însuşi, ca Taină şi sacrament originar şi fundamental al întâlnirii şi comuniunii omului cu Dumnezeu. Hristos este misterul divin pentru că El descopere în frământarea noastră omenească pe Dumnezeu pe care noi nu-L putem vedea, dar la care noi acum avem acces.[3] Accesul nostru spre Dumnezeu, „calea", este Hristos, iar în cadrul Sfintei Liturghii Hristos este prezent fiinţial prin transfigurarea pâinii şi vinului. Sfânta Liturghie devine astfel „înaintarea comună în Împărăţia Sfintei Treimi".[4]

Împărăţia Tatălui este împărăţia în care Hristos domneşte zilnic în sufletele sfinţilor, spune Sf. Ioan Casian.[5] Şi cum domneşte Hristos dacă nu prin Duhul Său? De la Cincizecime începând, Hristos nu mai este **cu** noi, **lângă** noi, cum era lângă Apostoli, ci se află **în** noi, sălăşluindu-se odată cu harul Sfântului Duh pogorât asupra Apostolilor şi adunării credincioşilor. Hristos Fiul lui Dumnezeu nu mai este lângă noi, exterior nouă, ci sălăşluit în interiorul fiecărui creştin, sălăşluit odată cu „fluxul de viaţă şi de iubire al Împărăţiei Sfintei Treimi, pe care-l primim prin Sfintele Taine".[6]

La Sfinţii Părinţi Împărăţia lui Dumnezeu este Duhul Sfânt. Sfântul Maxim Mărturisitorul spune: „Împărăţia lui Dumnezeu şi Tatăl [. . .] este Duhul Sfânt. Fiindcă ceea ce Matei numeşte aici (în rugăciunea domnească) Împărăţie, în altă parte un alt Evanghelist a numit Duh Sfânt zicând: „vie Duhul Tău cel Sfânt şi să ne curăţească pe noi".[7] Iar acelaşi Părinte spune despre sufletul omenesc că trebuie „să se facă lăcaş al marii Împărăţii, care subzistă fiinţial cu Dumnezeu şi Tatăl tuturor, adică al Duhului Sfânt".[8]

La fel Sfântul Simeon Noul Teolog vorbind despre prezenţa Duhului aminteşte că Împărăţia cerurilor ce este înlăuntrul fiecăruia (Lc. 17, 21) nu se descopere decât dobândind în sine bunătăţile ce sunt rânduite fiecăruia. Adică Împărăţia cerurilor este sălăşluirea Duhului cu toate darurile Sale în sufletul credinciosului.[9]

Participarea noastră la Împărăţia lui Dumnezeu este dependentă de împărtăşirea de Hristos, căci Hristos este şi Împăratul şi Împărăţia. Aceasta se desprinde foarte clar din rugăciunea a doua pentru credincioşi din timpul Sfintei Liturghii înainte de cântarea heruvimică: „dă lor să-ţi slujească întotdeauna cu frică şi cu dragoste şi întru nevinovăţie şi fără osândă să se împărtăşească cu Sfintele Tale Taine şi să se învrednicească de cereasca Ta Împărăţie".[10]

Aşadar Împărăţia cerurilor sau comuniunea în ea se trăieşte în cadrul Sfintei Liturghii, dar nu numai cu cei prezenţi, ci cu toţi cei alipiţi lui Hristos. În comuniunea începătoare cu Sfânta Treime prin unirea euharistică a credincioşilor cu Hristos şi deci prin înfierea lor, care-i face asemenea Fiului, ei trăiesc, dacă voiesc, în arvună ca moştenitori ai Împărăţiei Sfintei Treimi sau ca părtaşi la ea. Însăşi mântuirea este identificată atât în Liturghier cât şi în Noul Testament cu calitatea de membru al Împărăţiei Sfintei Treimi.[11]

Aşadar, Împărăţia cerurilor aici pe pământ are forma Bisericii şi se trăieşte în gradul suprem în Sfânta Liturghie. Împărăţia lui Dumnezeu o căutăm mai întâi la Sfânta Liturghie, Sfânta Euharistie fiind un adevărat „schimb de viaţă între Dumnezeu şi credincioşi".[12] În Liturghie credinciosul experiază relaţia mereu actualizată cu Hristos.

Urcuşul liturgic trăit de credincioşi este o unire crescândă, comună, cu Dumnezeu cel în Treime, o experienţă a dragostei lui Dumnezeu, a relaţiei intime cu Dumnezeu cel viu.[13] Sfânta Liturghie este prin excelenţă trăirea cu Hristos cel jertfit şi înviat pentru a întări în noi duhul dragostei şi să înaintăm astfel spre învierea în Împărăţia dragostei Sfintei Treimi.

Diac. Drd. CĂLIN SĂMĂRGHIŢAN

---

1 Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, **Spiritualitate şi comuniune în Liturghia ortodoxă**, Craiova, 1986, p. 134.
2 Pr. Prof. Dr. Ilie Moldovan, **Sfânta Liturghie ca icoană a Împărăţiei lui Dumnezeu**, în „Ortodoxia", 1982, nr. 1, p. 17—19.
3 Pr. lector Gh. Radu, **Caracterul eclesiologic al Sfintelor Taine şi problema comuniunii**, (teză de doctorat), în „Ortodoxia", 1978, nr. 1—2, p. 23—24.
4 Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, **Spiritualitate şi comuniune . . .**, p. 132.
5 Sf. Ioan Casian, **Convorbiri duhovniceşti**, col. P.S.B., vol. 57, p. 465.
6 Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, notă la Sfântul Atanasie cel Mare, col. P.S.B., vol. 16, p. 34.
7 Sfântul Maxim Mărturisitorul, **Scurtă tâlcuire a rugăciunii Tatăl nostru**, în Filocalia, vol. 2, p. 262.
8 **Ibidem**, p. 267.
9 Sfântul Simeon Noul Teolog, **A cincea cuvântare morală**, în Filocalia, vol. 6, p. 198—199.
10 **Liturghier**, Bucureşti, Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, 1974, p. 112.
11 Pr. Prof. Dr. D. Stăniloae, **Spiritualitate şi comuniune . . .**, p. 6—7 şi 12.
12 Pr. Prof. Dr. Ilie Moldovan, **op. cit.**, p. 100.
13 Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, **Spiritulitate şi comuniune . . .**, p. 6 ş.u.

Asistenţa socială desfăşurată de B. O. R. în general şi aplicarea ei în Arhiepiscopia Sibiului

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în şedinţa sa de lucru din 27—29 mai 1997, a aprobat organizarea unui Sistem de asistenţă socială în cadrul Bisericii Ortodoxe Române şi aplicarea lui în cadrul fiecărei eparhii.

În baza Hotărârii Sfântului Sinod, Sectorul „Biserica şi Societatea" din cadrul Patriarhiei Române cu numărul 5556/1997, a organizat între 17—19 septembrie o Conferinţă a Responsabililor de la Centrele Eparhiale cu tema: *„Asistenţa socială desfăşurată de Biserica Ortodoxă Română în noile condiţii socio-economice ale ţării"*.

Pe temeiul Regulamentului de organizare şi funcţionare aprobat de Sf. Sinod s-au elaborat documente în cadrul celor trei Secţiuni de lucru:

Secţiunea I — organizare

S-a scos în evidenţă problematica organizării Birourilor de Asistenţă Socială din cadrul Patriarhiei Române la cele trei niveluri: Eparhial, Protopopial şi Parohial.

S-au purtat discuţii asupra modalităţilor concrete de lucru ale asistentului social teolog într-o parohie şi de conlucrare cu instituţiile de asistenţă socială, proprii ale Bisericii sau laice, existente la nivel local, subliniindu-se necesitatea reactivării Comitetelor parohiale şi a cooptării voluntarilor din cadrul fiecărei parohii în activităţile de asistenţă socială.

Secţiunea II — programe

A doua secţiune a luat în dezbatere problematica elaborării unui program de asistenţă socială, care constituie în acelaşi timp şi cadrul de realizare a colaborării cu alte instituţii de specialitate, de stat sau neguvernamentale, colaborare, sprijin material, financiar sau de consultanţă.

Secţiunea III — buget finanţe

Având în vedere că activităţile de asistenţă socială implică sprijin material şi financiar, pentru derularea eficientă a acestora s-au analizat posibilităţile de finanţare a programelor de asistenţă socială derulate de Biserică la nivel local sau naţional.

Ca urmare a Hotărârii Sf. Sinod, *Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit* ANTONIE, al Transilvaniei, a aprobat organizarea şi funcţionarea Sistemului de asistenţă socială şi în Eparhia Sibiului.

La propunerea Sf. Sinod, Secretariatul de Stat pentru Culte, Bucureşti, a repartizat pentru Eparhia Sibiului 12 posturi cu contribuţie dublă, pentru asistenţii sociali. Pentru ocuparea acestor posturi potrivit Regulamentului s-a organizat concurs pe baza unei tematici şi metodologii de organizare şi desfăşurare a concursului pentru ocuparea posturilor de asistenţi sociali-teologi.

Menţionăm că în cadrul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu funcţionează secţia de Asistenţă Socială, de unde sunt recrutate asistentele sociale. Tot în cadrul Facultăţii de Teologie din Sibiu există Asociaţia Studenţilor ortodocşi de Asistenţă Socială care desfăşoară o activitate socială şi religios-filantropică în azile, orfelinate, şcoli speciale şi spitale. Aceşti tineri inimoşi au identificat copii nebotezaţi în Leagănul de copii, în şcoli speciale şi în cămine. Un preot i-a botezat şi i-a împărtăşit. La data de 1 Decembrie, ziua *Antisida,* asistentele sociale din cadrul Arhiepiscopiei Sibiului împreună cu un grup de studenţi au făcut vizită copiilor bolnavi de SIDA, de la Spitalul de Boli Infecţioase din Sibiu. S-au oficiat rugăciuni de către un preot, s-a stat de vorbă cu copiii bolnavi şi s-au dat pungi cu dulciuri.

Pe lângă preoţi, alături de asistentele sociale, în parohii, un rol deosebit l-au avut şi-l au Comitetele de femei. Ele sunt acelea care au în evidenţă problemele sociale ale parohiei: copii şi adulţi bolnavi, familii dezmembrate, persoane în incapacitate de muncă, şomeri. Tot femeile sunt acelea care printr-un zel aparte contribuie la păstrarea şi apărarea dreptei credinţe, faţă de fenomenul prozelitist, sectar.

Pentru asistenţa religioasă în Arhiepiscopie, pe lângă preoţii de enorie s-au înfiinţat 12 posturi de preoţi la spitale, 4 posturi de preoţi în azile, 2 posturi de preoţi militari, 1 preot numit la penitenciarul din Codlea. Toţi preoţii care au fost numiţi în aceste spitale, armată şi penitenciar, au iniţiat locuri de slujire (capele) unde se oficiază sfintele slujbe, lucrând într-o bună colaborare cu conducerea instituţiilor.

Din rapoartele preoţilor, de pe teren, se constată că în spitale şi azile preoţii tineri desfăşoară nu numai o activitate religioasă ci şi una de ocrotire, de asistenţă socială şi filantropică cu bolnavii care îi asistă şi cu cei care sunt în diferite dificultăţi.

Având în vedere îndrumările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române cu privire la lucrarea misionar-pastorală şi filantropică în Eparhie, prin purtarea de grijă a *Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit ANTONIE*, în Arhiepiscopia Sibiului funcţionează 4 Fonduri cu caracter misionar filantropic: Fondul Central Misionar, Fondul Filantropic Eparhial, Fondul Misionar Eparhial şi Fondul Basarabia.

Din Fondul Central Misionar în anul 1997, Arhiepiscopia a acordat sume în valoare de 8 958 077 lei, pentru completare de salariu unor parohii care au putere economică slabă.

Fondul Filantropic Eparhial este folosit cu exclusivitate pentru cei lipsiţi şi mai ales pentru cei bolnavi şi cu venituri mici. Acest fond se realizează în ziua de „Sf. Nicolae", în duminica premergătoare şi după sărbătoare, în fiecare an. Din acest fond s-au acordat pentru medicamente Asociaţiei Cristiana 3 250 000 lei + 5 470 000 lei pentru medicamente, cu reţete individuale, şi pentru cei săraci pe bază de cerere.

Din Fondul Misionar Eparhial s-au acordat sume de ajutorare unor parohii în valoare de 9 100 000 lei.

Fondul Basarabia a fost folosit pentru ajutorarea studenţilor basarabeni şi pentru alte ajutoare pe care Patriarhia Română le-a oferit fraţilor basarabeni.

Sistemul de Asistenţă Socială din Eparhia noastră colaborează cu: Inspectoratul de Handicapaţi, Spitalul de Psihiatrie, Autoritatea Tutelară, Departamentul Muncii şi Protecţiei Sociale, Asociaţia pentru Ajutorarea persoanelor dependente de alcool şi alte cazuri. În aceste instituţii lucrează 13 asistenţi sociali, licenţiaţi ai Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" Sibiu.

Obiectul Sistemului de Asistenţă Socială este asigurarea unui sprijin material şi spiritual persoanelor aflate în dificultăţi: copii, orfani, persoane în vârstă, bolnavi, persoane cu handicap, familii cu risc social.

Importanţa misiunii sociale este evidentă. Activităţile de Asistenţă socială sunt mijloace de implicare a Bisericii în societatea actuală.

Sistemul de Asistenţă Socială promovat de Biserica Ortodoxă Română fiind determinat de slujirea misionară şi pastorală a Bisericii, având profil social şi filantropic, va rămâne pentru totdeauna în slujirea aproapelui.

Preot SIMION SĂSĂUJAN
Consilier ad-tiv bisericesc

RECENZIE

NICOLAE CABASILA: „Tâlcuirea Dumnezeieştii Liturghii"

Pr. Prof. Dr. ENE BRANIŞTE: „Explicarea Sfintei Liturghii după Nicolae Cabasila"

Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1997, 416 pag.

De curând, în Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, au fost reeditate în acelaşi volum, două scrieri foarte importante din domeniul vieţii liturgice, care se consituie într-un adevărat eveniment editorial. Prima aparţine lui Nicolae Cabasila şi se intitulează: **„Tâlcuirea dumnezeieştii Liturghii"**, iar cea de-a doua reprezintă teza de doctorat a Pr. Prof. Ene Branişte, care face un amplu comentariu lucrării lui Nicolae Cabasila mai sus amintită şi se intitulează: **„Explicarea Sfintei Liturghii după Nicolae Cabasila"**.

După cum se poate observa între cele două lucrări există o strânsă legătură având în vedere faptul că cea de a doua se constituie într-un studiu ştiinţific asupra celei dintâi, având ca punct central **Sfânta Liturghie.** Este bine ştiut că Sfânta Liturghie a fost întemeiată de Mântuitorul Iisus Hristos în seara Cinei celei de Taină (Matei 26, 26—28; Marcu 16, 22—24; Luca 22, 19—20; I Corinteni 11, 23—25) şi este slujba cea mai sfântă prin care Biserica aduce lui Dumnezeu prinosul ei de recunoştinţă şi de cinstire pentru binefacerile primite de la El, este o prelungire sau actualizare a jertfei de pe cruce a Mântuitorului, pentru a noastră mântuire. Rânduiala ei simbolizează întreaga viaţă a Mântuitorului, de la Naştere şi până la Înălţarea Sa la ceruri. Sfânta Liturghie mijloceşte întâlnirea reală dintre credincioşi şi Mântuitorul Iisus Hristos pe care Îl avem prezent sub forma pâinii şi a vinului, care în momentul invocării Duhului Sfânt de către preot se prefac în Trupul şi Sângele Domnului. Sfânta Liturghie constituie centrul întregului cult divin public ortodox. Scopul Sfintei Liturghii este în primul rând sfinţirea elementelor euharistice şi sfinţirea credincioşilor prin împărtăşirea lor cu Sfintele Taine.

Lucrarea **„Tâlcuirea dumnezeieştii Liturghii"** a lui Nicolae Cabasila este apreciată de cei mai mulţi specialişti drept cea mai bună tâlcuire liturgică care s-a scris până acum. Autorul se pare că a trăit între 1320—1391 fiind unul din cei mai importanţi scriitori bizantini din timpul renaşterii Paleologilor. Biserica Greacă l-a trecut în rândul sfinţilor nu cu mult timp în urmă. Originalitatea lui impresionează printr-o putere de sintetizare deosebită care este evidenţiată pe deplin în această lucrare. Convins că Sfânta Liturghie este locul întâlnirii reale a fiecărui creştin cu Mântuitorul Iisus Hristos, Nicolae Cabasila scoate în evidenţă bogăţia spirituală a fiecărui moment al comuniunii liturgice. Autorul stăruieşte asupra frumuseţilor Sfintei Liturghii care sunt explicate cu multă claritate şi limpezime, punând în lumină rostul simbolic precum şi conţinutul doctrinar al fiecărui moment liturgic. Aspectele dogmatice cele mai importante (necesitatea epiclezei, prefacerea elementelor euharistice etc.) sunt tratate cu toată atenţia şi competenţa, consideraţiile sale fiind pe deplin valabile şi astăzi. Aşa cum am afirmat lucrarea are o valoare excepţională nu numai pentru vremea apariţiei ei (sec. XIV), ci şi pentru zilele noastre. Traducerea lucrării în limba română o datorăm distinsului dascăl de teologie Pr. Prof. Ene Branişte. care îşi va susţine examenul pentru titlul de doctor în teologie cu un studiu ştiinţific consacrat acestei lucrări.

Considerăm inspirată includerea în acelaşi volum a lucrării Pr. Prof. Ene Branişte: **„Explicarea Sfintei Liturghii după Nicolae Cabasila"**, care după cum se poate observa din titlu, ia în dezbatere lucrarea mai sus pomenită a lui Cabasila. Înainte de a trece la „Explicarea Sfintei Liturghii după N. Cabasila", Pr. Prof. Ene Branişte arată pe scurt ce sunt Erminiile liturgice, face referiri la explicarea Liturghiei în primele trei secole, aminteşte apoi câteva comentarii liturgice sub formă catehetică şi omiletică din sec. IV—V etc. După prezentarea acestor elemente introductive Pr. Prof. Ene Branişte trece la Explicarea Liturghiei după Cabasila, oprindu-se asupra **Scopului Liturghiei,** asupra **Jertfei liturgice** (materie, momentele jertfei liturgice, apologia epiclezei euharistice, prefacerea Darurilor etc.), **Sfinţirea credincioşilor ca scop indirect sau transcendent al Liturghiei** (participarea celor vii şi a celor morţi la efectele jertfei euharistice), **Liturghia ca act al cultului divin** (raportul nostru cu Dumnezeu, Liturghia ca rugăciune de cerere şi mulţumire), **Liturghia ca mijloc de pomenire sau comemorare a operei mântuitoare în Hristos** (consideraţii generale despre semnificaţia simbolico-mistică a rânduielii Liturghiei). Lucrarea părintelui Branişte se încheie cu câteva consideraţii critice asupra interpretării liturgice a lui N. Cabasila.

Având în vedere că scopul urmărit de Sfânta Liturghie nu poate fi atins pe deplin fără o iniţiere a creştinului în sensul adânc al acţiunii liturgice şi în semnificaţia formelor externe sub care se ascund realităţile cele nevăzute, considerăm lăudabilă această iniţiativă a Editurii Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, de a pune la îndemâna slujitorilor altarelor aceste lucrări care pot reaprinde în sufletele noastre şi ale credincioşilor dorinţa de a sluji şi a participa la Sfânta Liturghie cu toată evlavia şi buna cuviinţă.

Preoţii şi credincioşii care se vor osteni cu citirea acestor lucrări, vor reuşi cu siguranţă să pătrundă mai adânc în bogăţiile duhovniceşti ale Sfintei Liturghii şi vor avea puterea de a transforma fiecare prezenţă a lor la Sfânta Liturghie într-o participare reală la ospăţul euharistic al veşnicului Arhiereu şi Stăpân Iisus Hristos.

Cercetarea şi aprofundarea acestor tâlcuiri sau explicări ale Sfintei Liturghii se impun în primul rând slujitorilor altarelor care au apoi datoria sfântă de a le împărtăşi credincioşilor înţelesurile şi frumuseţile nepieritoare ale Liturghiei ortodoxe.

Pr. ION ALEXANDRU MIZGAN

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarea parohie vacantă:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN AVRIG

1. Post preot misionar pentru Protopopiatul Avrig.

Termen de concurs: 20 III — 5 IV 1998.

Cei care doresc să ocupe acest post îşi vor înainta cerere în termenul legal la Oficiile Protopopeşti anexând adeverinţa cu Certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Of. protopopeşti ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P. C. protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona, vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, copie diplomă de licenţă, copie pentru cursuri de îndrumare absolvite, situaţia socială (domiciliul, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie 15 zile de la data numirii.

B.P. Haşdeu - Cercetarea documentelor din arhivele sibiene referitoare la istoria poporului român

Istoria unui popor nu poate fi concepută decât pe bază de izvoare arheologice şi scrise, primele descoperite — în situ — în diferite zone cu urme ale culturii şi civilizaţiei materiale, care demonstrează vieţuirea populaţiei autohtone şi pe cele scrise, existente în arhivele proprii şi străine.

Începutul cercetării ştiinţifice a arhivelor istorice şi publicarea în ediţii de documente, a mărturiilor depistate, privind istoria românilor se datoreşte lui Mihail Kogălniceanu şi Nicolae Bălcescu şi apoi această intensă acţiune de îmbogăţire a tezaurului arhivistic, cu noi şi inedite documente, este continuată de Eudoxiu Hurmuzaki, Alexandru Papiu-Ilarian, Bogdan Petrceicu Haşdeu, Nicolae Densuşianu, Nicolae Iorga, Ioan Bogdan şi alţi istorici editori de mărturii istorice.

O contribuţie importantă la completarea şi îmbogăţirea repertoriului de acte şi documente cu privire la istoria românilor a adus-o ilustrul cărturar B. P. Haşdeu.

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, B. P. Haşdeu, datorită neobositei activităţi de cercetare a arhivelor istorice, interne şi externe şi publicării mărturiilor importante în „Columna lui Traian" şi în colecţia Hurmuzaki şi în urma numeroaselor studii istorice şi filologice, a fost numit directorul Arhivelor Statului din România (1876—1900) şi ales membru al Academiei Române, în anul 1877.

În această perioadă a vieţii sale, de rodnică activitate ştiinţifică în cursul călătoriilor sale de cercetări şi transcriere de documente româneşti şi străine, el a parcurs un lung itinerar european.

În arhivele din străinătate a efectuat cercetări despre trecutul istoric al poporului român, în bibliotecile şi arhivele din Transilvania, Budapesta, Paris, Londra, Belgrad, Cracovia, Lemberg şi în alte oraşe cu arhive bogate necercetate de istorici români.

În darea de seamă, publicată în Monitorul Oficial al României, nr. 197 din 10/22 septembrie 1874 cărturarul moldovean raportează Ministerului Instrucţiunii publice, la 28 august 1874 despre misiunea ştiinţifică în Transilvania, care a început în 1872 şi a urmărit trei obiective principale:

1) Stabilirea de relaţii personale şi ştiinţifce cu istorici saşi şi maghiari;

2) Cercetarea bibliotecilor din Transilvania pentru „publicaţiile pe care nu poate cineva să şi le procure la Bucureşti".

3) În cercetările sale din arhive, el îşi propune „de a utiliza avutele arhive şi colecţiuni de manuscripte de acolo, rămase cu desăvârşire străine istoricilor noştri." Cărturarul moldovean afirma că „ţinta mea principală... n-a fost cărţile tipărite, ci manuscriptele".

În continuare arată că „în curs de mai puţin de trei luni, am fost fericit a scoate din întuneric parte copiind în cetenso, parte extrăgând, o grămadă de preţioase izvoare, neîncepute, dacă-mi este permis a întrebuinţa această poetică expresiune poporană, care în diverse moduri vor servi a umple unele goluri esenţiale în istoria noastră naţională".

Din cele 219 documente depistate şi transcrise într-un spaţiu restrâns în cadrul unui conspect general, prezentat în ordine cronologică, de la 1292 şi până la 1677, aproape jumătate din ele, şi anume 96 de documente, au fost depistate în arhivele sibiene.

Apreciat de contemporanii săi, ca „cel mai mare istoric al generaţiei sale", cărturarul moldovean a fost primul istoric român care a cercetat în cursul călătoriilor de studii şi documentare de la Sibiu, din anul 1872, muzeul Brukenthal şi arhivele sibiene, publice şi particulare, cu scopul de a depista şi copia noi mărturii despre „Ţara Amlaşului" şi pentru redactarea unei monografii a satului Răşinari şi alte numeroase documente referitoare la relaţiile politice şi economice ale oraşului Sibiu, cu cele două ţări vecine, Moldova şi Ţara Românească.

În timpul călătoriei de la Sibiu, B. P. Haşdeu, a luat legătura prin intermediul consilierului Iacob Bologa, fost senator la Curtea Imperială de la Viena şi preşedinte al Astrei, cu reprezentanţii autorităţilor sibiene, cu Moritz Conrad, cu istorici saşi, Georg Daniel Teutsch, Ludwig Reisenberger, Gustav Seivert şi cu arhivarul oraşului şi al naţiunii săseşti, Wilhelm Wennerich.

După ce a părăsit tezaurul documentar sibian, cu o bogată colecţie de mărturii istorice referitoare la istoria naţională, B.P. Haşdeu a trimis de la Alba Iulia, istoricului G. D. Teusch, o interesantă scrisoare, în limba franceză prin care îşi exprima profunda sa recunoştinţă faţă de modul în care a fost primit şi sprijinit în timpul cercetărilor din arhivele sibiene.[1]

Relevând importanţa arhivelor sibiene, el apreciază „că păstrarea lor este într-adevăr un factor providenţial". El ţine să remarce că aceste mărturii istorice „pot fi folosite pentru studii istorice" „tot atât de bine de saşi, dar şi de celelalte popoare din Dacia şi Panonia".

De asemenea, considera că „acest valoros tezaur (documentar) de care Transilvania este plină, este puţin cunoscut".

În cursul vieţii sale, într-o perioadă de profunde transformări şi prefaceri social-politice din România, B.P. Haşdeu a editat şi condus numeroase publicaţii periodice, din care semnalăm: România (1858), Din Moldova (1862—1863); TRAIAN (1869—1870), COLUMNA LUI TRAIAN(1870—1877), (1882—1883) etc.

După încheierea misiunii sale ştiinţifice din Transilvania, el menţionează că documentele transcrise, după actele originale le voi împărţi „pe secţiuni după analogia cuprinsului, şi le voi publica pe toate într-un şir de monografii în „COLUMNA LUI TRAIAN", unde se va indica pe larg în acelaşi timp, provenienţa fiecărui document.

Faţă de asemenea „comori îngropate", descoperite şi transcrise de noi — afirma cărturarul moldovean, trebuie să avem grijă, să le cercetăm, „prin ştiinţă, pentru ştiinţă" căci ele sunt astăzi „unicele" baze serioase ale unei istorii naţionale pozitive".

Consemnând rezultatele misiunii sale ştiinţifice din Transilvania, el precizează, că în urma cercetărilor sale, despre trecutul românilor, „n-a rămas nimic nerevăzut de mine în privinţa istoriei române, mult s-ar mai putea descoperi pe aiurea, care sub raportul numărului şi importanţei documentelor inedite despre trecutul nostru naţional nici o ţară nu e mai avută ca Transilvania, şi nici una, totuşi n-a fost mai puţin cercetată".

Prin activitatea de cercetare a documentelor din arhive şi prin contribuţiile sale inedite, de înalt nivel ştiinţific în domeniul istoriei naţionale B. P. Haşdeu a avut un rol important în dezvoltarea istoriografiei româneşti moderne.[2]

Prof. M. STOIA

---

1 Scrisoarea are următorul cuprins:

REVERENDISME

„Plecarea mea precipitată din Sibiu, fiind obligat să ajung în grabă la Alba-Iulia, m-a împiedicat, foarte onorat domn, de-a-mi putea lua rămas bun.

Vă rog să-mi permiteţi personal, omagiile mele. Doresc să vă cer mii de scuze, profitând de această ocazie pentru a-mi exprima în acelaşi timp, profunda mea recunoştinţă, pentru binevoitoarea primire din partea autorităţilor săseşti din Sibiu, în ceea ce priveşte cercetările mele de la Brukenthal (muzeul — n.n.) şi National Archiv; Domnilor MORITZ CONRAD (primar — n.n.), Seivert, Wennerich, Reisenberger.

În ceea ce priveşte arhivele, naţionalitatea săsească din Transilvania, a fost prin spiritul său de conservare, un element, adevărat providenţial, nu numai pentru ea însăşi, dar la fel de bine pentru toate popoarele din Dacia până în Panonia.

Eu mă înfior când mă gândesc ce-ar fi devenit, fără această laborioasă şi paşnică colonie de colecţionari prin vocaţie de comori istorice, de care Transilvania este aşa de plină şi care sunt în prezent aşa de puţin cunoscute.

Vă rog, reverendisime, să primiţi mărturiile celei mai înalte stime cu care am onoarea, de a fi al dumneavoastră, foarte domn, servitorul dumneavoastră, umil şi devotat".

B. P. HAŞDEU

Depistarea acestui document inedit a fost semnalată în Publicaţiile Sibiene „DIE WOCHE" în 1988 şi „CLEPSIDRA" nr. 7/1990, p. 11.

2 Arh. Sa. Sibiu, col. G. D. Teutsch, nr. 280.

In memoriam

† VASILE

Arhiepiscop al Varşoviei şi Primat al Poloniei

La 11 februarie a.c., a trecut la Domnul, încărcat de ani şi de alese vredinicii arhiereşti, după o lungă şi dureroasă suferinţă, cel ce a fost Arhiepiscopul Varşoviei şi a toată Polonia, primatul Bisericii Ortodoxe Autocefale Poloneze arhiepiscopul Vasile.

Născut în 1915, a condus Biserica Ortodoxă din Polonia vreme de aproape 28 de ani, fiind ales ca primat al acesteia în martie 1970.

A lucrat mult în ogorul Ortodoxiei din Polonia, cu toate greutăţile impuse de regimul comunist de aici.

Prin strădaniile sale au fost înfiinţate două noi-episcopii, prima la Lublin şi a doua la Prezmyl. De asemenea, a fost înfiinţată şi o Episcopie Ortodoxă Poloneză în Portugalia pentru credincioşii ortodocşi polonezi aflaţi în Peninsula Iberică.

S-a îngrijit îndeaproape de bunul mers al Seminarului Teologic şi a Academiei Teologice din Varşovia.

La iniţiativa sa a fost înfiinţat, cu acordul Statului polonez, asistenţa religioasă ortodoxă în armată, constituindu-se un corp preoţesc militar la dispoziţia Ministerului Apărării.

A vizitat de câteva ori şi Biserica Ortodoxă Română şi a fost un lucrător asiduu şi pe plan ecumenic.

Autocefală din 1924 Biserica Ortodoxă Poloneză ocupă locul doi în ceea ce priveşte numărul credincioşilor în această ţară, având aproximativ 700 000 de membri. Cei mai mulţi dintre aceştia trăiesc în regiunea Bialistoc în apropiere de graniţa cu Bielorusia.

Astăzi există 6 episcopii ortodoxe cu 263 de parohii cu o puternică viaţă religos-misionară şi filantropică. Există 3 mânăstiri de călugări şi 2 de călugăriţe.

Slujba înmormântării celui ce a fost întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Poloneze a avut loc în 13 februarie a.c. în Catedrala „Sf. Maria Magdalena" din Varşovia, iar înhumarea a fost făcută în cripta din Cimitirul Ortodox din capitala poloneză.

Bunul Dumnezeu să odihnească sufletul arhiepiscopului Vasile în ceata aleşilor Săi, iar numele său să fie scris în cartea vieţii.

În veci pomenirea lui.

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

Corneliu Baba întru lumina cea nepieritoare

S-a vorbit mult despre pictorul Corneliu Baba. S-a scris atât de des despre un om singur, despre un artist care se întreba el însuşi, la un moment dat, dacă nu cumva e un întârziat în această lume tristă, din care au plecat pe rând maeştrii săi: Tonitza şi Pallady. Se va fi întrebat la fel şi când criticii vremii îl socoteau pictorul unei „lumi noi", la fel, când alţii îi reproşau încăpăţânarea de a rămâne „vechi". Să ne întrebăm şi noi şi să ne mirăm câtă răbdare a avut să sublimeze şi să întoarcă în bine amărăciunile stârnite de aşa rele şi nepricepute tălmăciri. A urmat îndemnul lui Theodor Pallady de a-şi păstra cumpătul, de a avea răbdare câtă vreme apele îşi vor fi ieşit din matcă, câtă vreme „bunul-simţ" va fi înlocuit de „bunul-plac". În tot acest timp al ispitelor vieţii şi ale artei, Corneliu Baba s-a încăpăţânat să rămână credincios drumului luminat de propria conştiinţă.

Opera pe care a construit-o se întinde ca un arc de pod, legând prezentul artei româneşti de acea epocă fericită a picturii interbelice, un pod suspendat peste întunecatele ape ale jumătăţii noastre de secol, dar cu pilonii sprijiniţi în adâncul lor, sondând până către lumina sufletească peste care s-au adunat aşa de triste şi dramatice aluviuni. Portretele sale caută ecouri a ceea ce a fost şi surprind ceea ce mai este încă luminos în om. Considerată din lunga perspectivă a devenirii sale, pictura, ce poartă semnătura maestrului, este aşa cum observa criticul şi reputatul istoric Vasile Drăguţ, „rodul unei neîncetate lupte spre deslişirea nedeslişitei fiinţe omeneşti". Nimic nu tulbură liniştea chipurilor zugrăvite de Corneliu Baba, aşezarea lor cuminte în aşteptare, când înţelesul tăinuit în adâncimea ochilor, sub bolta frunţilor sau descifrat din mâinile, ca nişte cărţi deschise, va împlini truda neostenitei căutări.

Această linişte, care nu este totuşi, nici pace şi nici împăcare şi care transpare din atitudinile în care pictorul şi-a surprins modelele, corespunde unei mişcări interioare, unui freamăt stăpânit, unei cufundări în sine şi a cărei înţelegere cred că a moştenit-o Corneliu Baba, prin pilda înaintaşului său Theodor Pallady, din acea tradiţie a artei murale româneşti din bisericile Evului Mediu.

Nimic însă nu pare mai fascinant în opera sa, ca lungul şir de autoportrete, rod al unui la fel de îndelung exerciţiu de confruntare cu propria imagine. Studiindu-se în oglindă, cu amărăciune şi chiar cu dezamăgire, niciodată mulţumit de sine, artistul nu a evitat să se dezvăluie privitorilor cu bărbătească sinceritate.

Aceeaşi „nevoie de analiză continuă" o întâlnim aici, cum era cea la care chema Pallady prin autoportretele sale, „fie în ceea ce priveşte arta, fie în ce priveşte conştiinţa".

An după an, imaginile propriului chip s-au ivit, măsurând, într-o numărătoare inversă (precum la Tiţian sau Rembrandt) timpul apropierii de lumină.

Acum câteva luni, la sfârşitul lui decembrie, pentru omul Corneliu Baba, umbrele acestei lumi s-au şters.

Avem acum credinţa că pomenirea numelui său, întru pictură şi întru lumină, se va înveşnici.

IOAN OVIDIU ABRUDAN

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î. P. S. Mitropolit ANTONIE al Ardealului, P. S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU a săvârşit următoarele:

- **21 ianuarie a.c.,** — P. S. Sa a slujit Vecernia în Capela Facultăţii de Teologie din Sibiu.
- **23 ianuarie a.c.,** — P.S. Sa a prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu.
  — Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- **24 ianuarie a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la lucrările Consiliului Eparhial Sibiu, prezidate de Î. P. S. Mitropolit ANTONIE.
- **25 ianuarie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană, precum şi Te-Deum-ul pentru deschiderea lucrărilor Adunării Eparhiale Sibiu.
  — Din încredinţarea Î. P. S. Sale a prezidat lucrările Adunării Eparhiale Sibiu.
  — Seara a participat la slujba Vecerniei în Catedrală.
- **27 ianuarie ac.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela militară, „Sf. Gheorghe" a Academiei Trupelor de Uscat - Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură.
  — A săvârşit apoi slujba de înmormântare a credincioasei Maria Aldea din loc. Ruşi, jud. Sibiu, rostind cuvânt de mângâiere familiei îndoliate.
  — A cercetat canonic biserica „Sf. Nicolae" din Ruşi şi biserica „Cuv. Paraschiva" — aflată în construcţie în localitatea Slimnic.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **28 ianuarie a.c.,** — P. S. Sa a făcut o vizită canonică la schitul Păltiniş.
  — Seara a slujit Vecernia în Capela Facultăţii de Teologie Sibiu.
- **29 ianuarie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba Vecerniei împreunată cu Litia în Catedrală.
- **30 ianuarie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala din Sibiu, hirotonind întru diacon pe teologul Pampu Ioan-Codruţ.
  — A luat parte la recepţia oferită de Decanatul Facultăţii de Teologie din Sibiu cu ocazia hramului şcolii.
  — Seara a săvârşit Vecernia şi Acatistul Sf. Trei Ierarhi în Catedrală.
- **31 ianuarie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba Vecerniei în Catedrala din Sibiu.
- **1 februarie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit împreună cu P. S. Laurenţiu al Caransebeşului slujba de binecuvântare a noii biserici cu hramul „Sf. Trei Ierarhi" din Făgăraş-Combinat, precum şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură.
  — A acordat un interviu postului de radio Făgăraş;
  — Seara a slujit Vecernia şi Litia în biserica Sf. Gheorghe-Catedrală din Făgăraş, rostind cuvânt de învăţătură.
- **2 februarie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană rostind cuvânt de învăţătură legat de praznicul Întâmpinării Domnului. C. Diacon Pampu Ioan-Codruţ a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Veseud, prot. Agnita;
  — Seara a luat parte la slujba Vecerniei în Catedrală.
- **3 februarie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba Vecerniei şi a Acatistului Mântuitorului în Catedrala mitropolitană.
- **5 februarie a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană.
- **6 februarie a.c.,** — P. S. Sa a vizitat canonic bisericile: „Adormirea Maicii Domnului" (Rusciori), „Sf. Arhangheli" (Şura Mică), „Sf. Ioan Botezătorul" (Ocna Sibiului), precum şi Şantierul de restaurare a picturii de la biserica brâncovenească din Ocna Sibiului.
  — Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- **7 februarie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela Mitropolitană;
  — a primit un grup de elevi seminarişti de la Seminarul Teologic din Târgovişte conduşi de pr. prof. Moţoc Ioan, aflaţi în vizită la Sibiu;
  — a cercetat canonic bisericile: „Sf. Adormire" (Bungard), „Sf. Nicolae" (Mohu), „Cuv. Paraschiva" (Veştem), „Adormirea Maicii Domnului" I şi II din Sadu, precum şi şantierul noii biserici cu hramul „Sf. Treime" aflată în construcţie în aceeaşi localitate.
  — seara a săvârşit slujba Vecerniei în Catedrala mitropolitană.
- **8 februarie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană din Sibiu. Doctorandul în Teologie Petruţiu Gheorghe Teodor a fost hirotonit întru diacon onorific pe seama Capelei mitropolitane.
  — Seara a slujit Vecernia la Catedrală.
- **9 februarie a.c.,** — P. S. Sa a făcut o vizită la Şantierul noii biserici aflată în construcţie cu hramul „Buna Vestire" din Mediaş, jud. Sibiu;
  — Seara a slujit Vecernia în Capela Reşedinţei Episcopale din Sibiu.
- **10 februarie a.c.,** — P.S. Sa a primit pe scriitorul Ion Mircea — redactorul şef al revistei Transilvania, Sibiu.
  — Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Sf. Mc. Haralambie, în Catedrală.
- **11 februarie a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la slujba Vecerniei în Catedrală;
  — A participat în Aula Facultăţii de Teologie din Sibiu, la Conferinţa cu tema: **„Hristos sau generaţia PRO"** susţinută de către P. C. Pr. lector I. Marga.
- **12 februarie a.c.,** — P. S. Sa a făcut o vizită la Şantierul noii biserici aflate în construcţie din Mediaş, cu hramul „Sf. Vasile";
  — A făcut o vizită, fiind în trecere spre Tg. Mureş, la Mânăstirea Recea (jud. Mureş), unde s-a întâlnit cu maica stareţă Cristina şi cu Părintele duhovnic Ioan Iovan.
- **13 februarie a.c.,** — P. S. Sa a primit pe dl. Mesteacăn Gheorghe, directorul Băncii Internaţionale a Religiilor — filiala Sibiu;
  — a săvârşit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- **14 februarie a.c.,** — P. S. Sa a cercetat canonic bisericile „Sf. Adormire" Bradu, şantierul noii biserici ce se construieşte în Avrig şi biserica Sf. Treime din Racoviţa (jud. Sibiu);
  — seara a săvârşit Vecernia în Catedrală şi a rostit un cuvânt de învăţătură cu prilejul adunării Oastei Domnului — Sibiu, 1998.
- **15 februarie a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica din parohia Roşia, prot. Sibiu, păstorită de P. C. Pr. Ioan Stancu, rostind cuvânt de învăţătură;
  — în aceeaşi dată, seara P. S. Sa a plecat spre Bucureşti.
- **16—17 februarie a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la lucrările Comisiei Sinodale privind definitivarea slujbelor la noii sfinţi români.
- **18 februarie a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la lucrările Adunării Naţionale Bisericeşti, desfăşurată în Rotonda Patriarhiei din Bucureşti.
- **19—20 februarie a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române desfăşurate la Palatul Patriarhal.
- **21 februarie a.c.,** — din încredinţarea **P. F. Teoctist,** Patriarhul României, P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Izvorul Tămăduirii" Mavrogheni din Bucureşti, rostind cuvânt de învăţătură;
  — Seara a cercetat mânăstirea Predeal, săvârşind acolo şi slujba Vecerniei.
- **22 februarie a.c.,** — P. S. Sa a făcut o vizită la şantierul noii Catedrale din oraşul Predeal, rostind un cuvânt de învăţătură credincioşilor prezenţi în paraclisul amenajat în subsolul acesteia;
  — A săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Ioan"-Craiter din Braşov, păstorită de P. C. Pr. Adrian Boghici, rostind cuvânt de învăţătură legat de pericopa evanghelică a zilei;
  — A acordat un interviu ziarului braşovean „Transilvania expres";
  — Seara a săvârşit Vecernia şi a rostit cuvânt de învăţătură la biserica „Sf. Treime" din Braşov (păstorită de P. C. prot. Zenovie Moşoiu).

Pr. VALENTIN SICOE
— secretar eparhial —

Semnalăm Semnalăm

● Colecţia Memoriale ia de la cap **Jurnalul lui Gala Galaction.** Primul volum conţine perioada 11 septembrie 1898 — 30 decembrie 1900. Acesta este volumul 1 din noua sa operă cuprinsă sub titlul: **„Jurnal"** de Teodor Vârgolici şi o evocare de Mara Galaction. Acesta apare în editura Albatros, Bucureşti, 1996 (pg. 443).

E un volum care cuprinde amintirile pe anii 1898—1899—1900. De data aceasta fără scoateri şi eliminări din textul orginal. **„Jurnalul"** lui Gala Galaction acoperă o perioadă de timp de aproape şase decenii din 1899 până în 1955, fiind ca dimensiune şi substanţă o operă unică în literatura română. Jurnalul a mai fost publicat în trei volume, între anii 1973—1980, dar cu extrem de numeroase omisiuni operate de cenzura comunistă. Noua ediţie care va avea cinci volume, restituie **Jurnalul** în integritatea lui, fiind reintroduse toate textele eliminate".

Aceasta se datorează omului de carte care este Teodor Vârgolici. Cărţile lui au fost „stricate" şi tot el încearcă să le refacă. O conştiinţă critică rară care merită aprobarea noastră.

* * *

● **Porunca iubirii,** revistă de spiritualitate creştină ortodoxă, nr. 1, 1998, editor: Asociaţia pentru Isihasm (pg. 51). Are foarte multe consideraţii isihaste şi conţine un lung articol despre isihasm al părintelui arhim. Teofil Părăian. Un alt articol este semnat de părintele Galeriu, un altul de părintele arhim. Cleopa Ilie de la mânăstirea Sihăstria şi multe alte articole.

Este o primă încercare de analiză a isihasmului şi merită citită cu atenţie. Liniştea „ţi-o dă tocmai întâlnirea cu Iisus, iar fără întâlnirea cu El, deci cu Dumnezeu noi nu putem avea linişte. Aţi văzut ce spunea un filozof, că în anxietate, în nelinişte, numai Cel care a unit cerul cu pământul, care dă unitatea totală, numai El ne dă pacea, ne dă liniştea. Deci: rugăciunea lui Iisus, întâlnirea cu Iisus".

În orice caz dragostea e aceea prin care pătrundem în duhul lui Dumnezeu. E o foarte bună revistă de isihasm şi o recomandăm tuturor cititorilor.

* * *

● Părintele arhim. Teofil Părăian **„Gânduri bune pentru gânduri bune",** editura Mitropolia Banatului, 1997, (pg. 228). Iată ce scrie Mihai Neamţu despre această carte.

„Orice miracol îl înţelegi după ce se stinge irevocabil. Înrădăcinaţi în huma melancoliei, nu mai ştim să trăim cu intensitate decât amintirea. Pare că judecăm întotdeauna înălţimea dragostei prin comoţia despărţirii. E deconcertant modul în care ratăm marile întâlniri cu prezentul, sub un spectru paseist continuu, înecaţi în retorica crizei şi revendicarea disoluţiei actualităţii. Sub umbra Tradiţiei, parcă, nu mai e chip să scrutăm prezentul: printr-o înnăscută aplecare defetistă, găsim pe certitudini vagi, recuzând cu un aer decrepit-sapienţial existenţa, hic et nunc, a excepţionalului.

Conştienţi de această ruşinată demisiune, e timpul, credem, să ne desfacem inima spre modelele vii. Iar viul trebuie privit nu ca fapt biologic, ci ca prezenţă personală, fereastră a rostirii şi actanţă a rostirii, cum ar fi spus Noica. Această prezenţă, într-o debordantă efervescenţă, înaripată arătare şi căutată trecere, se găseşte inconfundabil într-un bărbat religios: părintele Teofil".

Părintele arhim. Teofil este aici credincios textelor bune pe care le ia din Sfânta Scriptură, aşternându-le frumos în viaţă, în rândul poveţelor înalte date credincioşilor. Este cu atât mai important cu cât prea cuvioşia sa nu vede. Deci este un erou al scrisului pentru oameni.

Îi dorim acelaşi succes pe care îl au cuvintele sale în faţa tineretului.

* * *

● Georg Simmel, **„Cultura filozofică. Despre aventură, sexe şi criza modernului".** Culegere de eseuri. Traducere din germană de Nicolae Stoian şi Magdalena Popescu-Marin, editura Humanitas, Bucureşti, 1998 (pg. 273).

Această carte care este foarte greu de tradus — cum zice cineva ar trebui prima dată tradusă în nemţeşte deşi e scrisă în nemţeşte — a fost foarte greu de tradus în româneşte.

Despre Psihologia filozofică (cu Aventura şi Moda), despre Filozofia sexelor (cu Relativul şi absolutul în problema sexelor şi Cochetăria), Contribuţii la estetică (Mânerul, Ruina, Alpii), despre Personalităţi artistice (Michelangelo şi Rodin), despre Contribuţii la filozofia religiei (Personalitatea lui Dumnezeu şi Problema situaţiei religioase), şi în sfârşit despre Filozofia culturii (Sensul şi tragedia culturii şi Cultura feminină).

După cum vedeţi cartea este plină de noutăţi în domenii mult mai diferite decât cele ale culturii româneşti. Volumul este deosebit de valoros tocmai prin faptul că eseurile rămân interesante prin originalitatea lor.

Autorul este fondator al sociologiei germane şi reprezentant de marcă al „filozofiei vieţii". Aici este reprezentant de marcă iar în volum este în ipostaza sa de eseist strălucit.

E bine să o aibă fiecare.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 15 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU